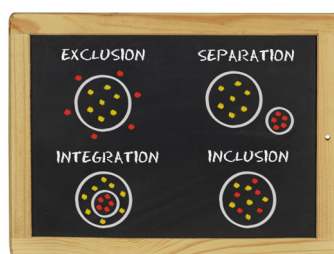

PREDAREA PROBLEMELOR CONTROVERSATE

Pachetul de dezvoltare profesională
pentru o predare eficientă a
problemelor controversate
dezvoltat cu participarea Ciprului,
Irlandei, Muntenegrului, Spaniei
și a Regatului Unit și cu sprijinul
Albaniei, Austriei, Franței și Suediei

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe

Trăind printre controversse

**Predarea problemelor controversate prin
educație pentru cetățenie democratică și
drepturile omului**

**Pachet de formare pentru
profesori**

Titlu original:
Living with controversy. Teaching Controversial Issues
through Education for Democratic Citizenship and
Human Rights (EDC/HRE). Training pack for teachers.

Această traducere a fost realizată cu susținerea
financiară a Uniunii Europene. Conținutul acestui
manual este responsabilitatea autorilor și nu reflectă
neapărat politica oficială a Uniunii Europene sau a
Consiliului Europei

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această
publicație nu poate fi tradusă, reprodușă sau transmisă,
în nicio formă sau prin niciun mijloc, electronic
(CD, internet etc.) sau mecanic, inclusiv fotocopiere,
înregistrare sau prin sisteme de stocare și regăsire
a informației, fără acordul prealabil, în scris, de la
Directorate of Communications (F-67075 Strasbourg
Cedex sau publishing@coe.int).

Toate cererile cu privire la reproducerea sau
traducerea acestui document sau a unei părți din
acest document ar trebui adresate Directorate
of Communications (F-67075 Strasbourg Cedex
saupublishing@coe.int). Orice alte tipuri de
corespondență cu privire la acest document ar
trebui adresate Co-operation and Capacity Building
Division, Education Department, Council of Europe.

Copertă și așezare în pagină: Departamentul
de Producție a Documentelor și a
Publicațiilor (SPDP), Consiliul Europei

© Pozele de pe copertă: Shutterstock
Layout: Jouve, Paris

Council of Europe Publishing F-67075 Strasbourg
Cedex <http://book.coe.int>, www.coe.int

© Consiliul Europei, Septembrie 2015
reimprimat, Iulie 2016 la Consiliul Europei

Titlul traducerii în limba română:

Trăind printre controverse Predarea
problemelor controversate prin educație
pentru cetățenie democratică și drepturile
omului Pachet de formare pentru profesori

Text produs de și utilizat cu permisiunea Consiliului
Europei. Această traducere este publicată având acordul
Consiliului Europei, dar sub responsabilitatea exclusivă
a traducătorului.

©Fundația Noi Orizonturi, septembrie 2019, traducere
în limba română, Layout: Fundația Noi Orizonturi
Imprimat de: Fundația Noi Orizonturi
Traducător: Ana-Lioara Firea

CUPRINS

MULȚUMIRI	5
INTRODUCERE	7
PARTEA A. DOCUMENT ORIENTATIV CE EXPLOREAZĂ PROVOCĂRILE ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR	11
Introducere	11
Scop	11
Apariție	11
Abordare	12
Context	12
Literatura de specialitate	13
Ce sunt problemele controversate?	13
De ce ar trebui predate problemele controversate?	14
Care sunt provocările?	15
Cum se poate răspunde acestor provocări?	18
Ce tipuri de formări și resurse de formare sunt disponibile?	22
Concluzii	22
Recomandări	23
ANEXA I. COMPETENȚELE PROFESORILOR PENTRU PREDAREA PROBLEMELOR CONTROVERSATE	25
1. Personal	25
2. Teoretic	25
3. Practic	25
REFERINȚE	27
PARTEA B. PROGRAME DE ACTIVITĂȚI DE FORMARE	29
Programul activităților de formare	29
Implementarea programului activităților de formare	29
Rezultate	29
Rolul facilitatorului/formatorului	30
Secțiunea 1 introducere în problemele controversate	30
Secțiunea 2: metode de predare	31
Secțiunea 3: reflecție și evaluare	32
Secțiunea unu: introducere în problemele controversate	33
Activitatea 1.1: Introducere	33
Activitatea 1.2: Scaunele muzicale	36
Activitatea 1.3: Copacul cu omuleți	38
Activitatea 1.4: Cald sau rece?	40
Activitatea 1.5: Verificarea bagajului	43
Secțiunea doi – metode de predare	45
Răspunsul la provocări	45
Activitatea 2.1: De partea cui sunteți?	46
Activitatea 2.2: Perspective diferite	50
Activitatea 2.3: Școala de la marginea pădurii	52

Activitatea 2.4: În pantofii altcuiva	55
Activitatea 2.5: Cafeneaua publică	57
Activitatea 2.6: Teatrul forum	59
Secțiunea trei – reflecție și evaluare	61
Punând lucrurile cap la cap	61
Activitatea 3.1: Bulgărele de zăpadă	61
Activitatea 3.2: Planul lecției	63
Activitatea 3.3: Scrisori cu feedback	64
Activitatea 3.4: Copacul ideilor	65

MULȚUMIRI

Partnerii de proiect

- ▶ Institutul Pedagogic Cipru, Ministerului Educației și Culturii, Cipru
- ▶ City of Dublin Education & Training Board Curriculum Development Unit, Irlanda
- ▶ Președintele UNESCO responsabil cu Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, University of Montenegro, Muntenegru
- ▶ Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa, Spania
- ▶ Citizenship Foundation, Marea Britanie (partener principal)

– Editorii pachetului – David Kerr și Ted Huddleston, Citizenship Foundation, Marea Britanie

– Autorii pachetului

- ▶ Elena Papamichael, Institutul Pedagogic Cipru, Ministerului Educației și Culturii, Cipru
- ▶ Mary Gannon, CDET B Curriculum Development Unit, Irlanda
- ▶ Bojka Djukanovic, președinte UNESCO responsabil cu Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, Muntenegru
- ▶ Rosa Garvín Fernández, Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa, Spania
- ▶ David Kerr și Ted Huddleston, Citizenship Foundation, Marea Britanie (autori principali)

– Parteneri asociați

- ▶ Institutul dezvoltării educației, Albania
- ▶ Demokratiezentrum Wien, Austria
- ▶ Ministère de l'éducation nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche, Franța
- ▶ Agenția Națională suedeză pentru Educație, Suedia

INTRODUCERE

Acest pachet de formare este un **program de dezvoltare profesională** pentru profesori, creat pentru a susține și promova predarea problemelor controversate în școlile din Europa.

DE CE ESTE NECESAR ACEST PACHET?

Învățarea dialogării cu cei ce au valori diferite de ale noastre, și respectarea lor, sunt elemente centrale ale procesului democratic și sunt esențiale pentru protejarea și întărirea democrației și stimularea culturii drepturilor omului.

- Dar în Europa, tinerii nu au foarte des oportunitatea să discute probleme controversate la școală, pentru că sunt văzute drept **prea dificil de predat**, de exemplu probleme legate de extremism, violență de gen, abuzul copiilor sau orientarea sexuală. Fără a-și putea vocifera grijile, fără să știe cum se simt ceilalți sau fiind nevoiți să apeleze la prieteni sau la rețelele de socializare pentru informații, tinerii pot fi frustrați sau confuzi cu privire la o serie de probleme majore care le afectează comunitățile și societatea europeană de azi. Fără ajutor de la școală, ar putea să nu aibă mijloace de încredere prin care să **gestioneze** constructiv aceste probleme, și să nu aibă pe nimeni care să îi ghideze.
- Ideea pentru acest pachet a venit în urma unui apel din partea decidenților politici și a practicanților dintr-o serie de țări europene, apel la **o formare mai eficientă** a profesorilor în predarea problemelor controversate.

DE CE ACUM?

Preocuparea publică apărută în urma unui număr de incidente celebre de violență și dezordine socială în diferite țări europene s-a suprapus cu o **nouă gândire** în educația pentru democrație și drepturile omului, axată pe a transforma problemele controversate într-o prioritate **educațională în școli**.

- În primul rând, incidente precum revoltele din Londra, atacurile rasiste din Norvegia din 2011 și atacul asupra Charlie Hebdo din 2015, au dus la o evaluare de ansamblu a rolului pe care îl joacă școlile în dezvoltarea **morală și civică** a tinerilor din aceste țări și din toată Europa.
- În al doilea rând, politicile europene de educație pentru democrație și drepturile omului **au evoluat** recent, iar accentul a trecut de la exerciții din cărți și cunoștințe teoretice, la accentul pus pe învățare activă și participativă și implicarea în probleme „**din viața reală**”. Există un consens tot mai larg că cetățenia democratică, respectul pentru drepturile omului și înțelegerea interculturală sunt învățate mai eficient „**făcând**” decât „**știind**”, adică acumulând informații. Drept urmare, curriculumul european pentru cetățenie democratică și drepturile omului a fost deschis pentru a include tipuri de conținut noi, neașteptate și controversate.

LA CE NE REFERIM CÂND SPUNEM „CONTROVERSAT”?

Definiția care s-a dovedit a fi cea mai utilă pentru țările europene implicate în proiectul pilot se referă la: „Probleme care stârnesc sentimente puternice și opinii divizate în comunități și societăți”

- Variază de la local la global, de exemplu de la construirea de moschee la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Unele sunt **de durată**, precum diviziile și tensiunile sectare dintre diferite grupuri din mai multe țări europene; iar altele sunt **foarte recente**, de exemplu islamizarea radicală a tinerilor.
- Mai variază și ca **spațiu și timp**. Crucifixurile din școli pot fi controversate într-o țară, dar o parte firească a vieții în alta – la fel sunt educația bilingvă, plata la metru cub de apă sau vâlul islamic. Aproape orice subiect poate deveni controversat oricând, iar în ultimul timp, controversele sunt la ordinea zilei.

DE CE ESTE DIFICILĂ PREDAREA PROBLEMELOR CONTROVERSATE?

Problemele controversate întruchipează conflicte majore de valori și interese, adesea legate de **premise diferite** cu privire la faptele ce le stau la bază. Tind să fie complexe și să nu aibă un răspuns ușor. Stârnesc reacții puternice și tind să creeze sau să intensifice diviziunea dintre oameni, ceea ce duce la suspiciuni și neîncredere.

- Includerea unor probleme controversate în curriculum școlar aduce cu sine niște **întrebări pedagogice dificile** – cum ar fi cum protejăm sensibilitățile elevilor din culturi și contexte diferite, cum prevenim divergențele la clasă și cum să predăm un conținut controversat în mod echilibrat, evitând să părem părtinitori. Se ridică și întrebări despre libertatea academică și despre rolul credințelor și valorilor profesorului.
- Apar întrebări de politică școlară pentru **conducerea și direcțiunea școlii** – cum ar fi cum să susțină profesorii în predarea problemelor controversate, cum să ofere oportunități suplimentare de dialog în comunitatea școlară, de exemplu prin forme democratice de guvernare a școlii, cum să promoveze un etos școlar încurajator, cum să monitorizeze calitatea generală a informațiilor date elevilor și cum să adreseze anxietățile părinților și ale altora din afara școlii.

ÎN CE FEL AJUTĂ PACHETUL?

Pachetul de formare caută să **abordeze provocările** predării problemelor controversate prin dezvoltarea unui pachet comprehensibil de formare și a unor materiale de dezvoltare profesională.

- Este menit să ajute **profesorii** să recunoască însemnătatea implicării tinerilor în probleme controversate și să le dezvolte încrederea și competențele pentru a transforma acest lucru într-o practică de zi cu zi, dar scopul este în special:
 - ▶ Crearea unor „**spații sigure**” la clasă, unde elevii pot explora probleme care îi îngrijorează, liber și fără teamă
 - ▶ Utilizarea unor **strategii și tehnici de predare** care promovează un dialog deschis și respectuos.
- Trebuie știut că deși nu există o „**soluție magică**” și nu orice problemă este potrivită pentru copiii de orice vârstă, în cele din urmă nu există vreun motiv bun pentru care problemele controversate ar trebui evitate în școli și în clase, și toate motivele pentru care ar trebui să nu fie evitate.

CUM A FOST DEZVOLTAT?

- Instrumentul a fost dezvoltat prin programul de proiecte pilot „Drepturile omului și democrația în acțiune”, organizat la comun de Consiliul Europei și de Comisia Europeană. Are drept inspirație și ideal Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile

omului și Programul de educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului al Consiliului Europei și Cooperarea pentru atingerea obiectivelor politicilor în domeniul educației (cadrul ET 2020) al Comisiei Europene. Se bazează și pe utilizarea educației istorice, interculturale și religioase și pe soluționarea neviolentă a conflictelor de către Consiliu.

– Pachetul a fost pregătit, realizat și lansat prin proiectul pilot și este munca unor reprezentanți dintr-o serie de țări europene. Reunește politici, practici și literatură de specialitate din toată Europa și din afara ei.

PENTRU CINE ESTE CREAT?

Pachetul a fost realizat în primul rând pentru beneficiul **profesorilor de la clasă**. Problemele controversate pot apărea în orice fază educațională, în orice tip de școală și în orice arie a curriculumului, deci pachetul este relevant în **toate contextele educaționale** și la toate materiile - de la grădiniță la liceu și pentru profesori care predau orice materie, de la educație civică și studii sociale, la limbi și științe. A fost conceput pentru a fi utilizat în sesiunile de dezvoltare profesională și/sau în formarea profesorilor înainte ca aceștia să înceapă să predea, cu ghidarea unui formator sau facilitator experimentat.

– Este util și pentru **conducerea școlii**. Problemele controversate nu rămân la clasă: inevitabil ajung în alte arii ale școlii, pe coridoare, la cantină, la locul de joacă și în sala profesorală.

– Pachetul nu este creat pentru o țară anume și este potrivit pentru a fi utilizat **în toată Europa**.

DE CE FEL DE ABORDARE ESTE NEVOIE?

Pachetul promovează **o abordare deschisă și bazată pe colaborare** în predare și învățare, cu accent pe **auto reflecție** și pe **acțiune informată și bine gândită**. Profesorii sunt încurajați să reflecteze la modul în care opiniile și valorile lor personale le afectează atitudinile profesionale cu privire la și pentru gestiunea subiectelor controversate.

– **Competențele profesionale** pe care este construit pachetul se bazează pe **valorile fundamentale și scopurile Consiliului Europei** și vizează trei categorii:

- ▶ Personale, de exemplu auto reflecția
- ▶ Teoretice, de exemplu înțelegerea rolului dialogului în democrație
- ▶ Practice, de exemplu strategii de predare și învățare

CUM ESTE STRUCTURAT?

Pachetul de formare are două părți principale:

- ▶ Partea A – Documentul orientativ
- ▶ Partea B – Programul activităților de formare

– Pe baza analizei surselor publicate din mai multe țări europene și din afara Europei și folosind informații din cercetări și din primele etape ale proiectului pilot, Documentul orientativ examinează provocările principale ale predării problemelor controversate, sugerează moduri în care pot fi depășite aceste provocări, identifică competențele profesionale necesare pentru a face acest lucru și face recomandări pentru dezvoltarea unui set de activități bazate pe aceste competențe. Activitățile de formare în sine sunt explicate pe larg în Programul activităților de formare ce urmează.

CUM AR TREBUI FOLOSIT?

La modul ideal, pachetul ar trebui folosit în **întregime**. Cele două părți sunt corelate și create pentru a se susține și întări reciproc. Totuși, nu este absolut necesar să procedați astfel, iar pachetul este suficient de **flexibil** pentru a fi implementat în moduri diferite.

- **Documentul orientativ** oferă motivele pentru predarea problemelor controversate și explică de ce au fost alese activitățile de formare. Poate fi citit înainte, în timpul sau după activitățile de formare, sau o combinație între cele trei.
- **Programul activităților de formare** este creat pentru a realiza un curs continuu de formare practică de aproximativ **două zile**, deși ar putea fi împărțit cu ușurință în două sesiuni mai scurte de-a lungul mai multor zile. Activitățile individuale pot fi folosite și în sesiuni de sine stătătoare dacă este nevoie.

CUM SE LEAGĂ PACHETUL DE PRIORITĂȚILE ȘI IMPERATIVELE EDUCAȚIONALE ACTUALE?

Conținutul, abordarea și flexibilitatea pachetului îl adaptează pentru a fi potrivit mai multor priorități și imperative educaționale actuale. Ajută în special la întărirea rolului **valorilor educaționale fundamentale** ale Consiliului European – democrație, drepturile omului și educație în promovarea supremației legii și conceptul de **educație ca zid de apărare** în fața relelor societății, cum ar fi extremismul și radicalizarea tinerilor, xenofobia și antisemitismul, violența și discursul instigator, neîncrederea în politică și politicieni și efectul negativ al măsurilor de austeritate.

PARTEA A

DOCUMENT ORIENTATIV INVESTIGAREA PROVOCĂRILOR ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR

INTRODUCERE

SCOP

↑ **Învățarea dialogării** cu cei ce au valori diferite de ale noastre, și respectarea lor, sunt elemente centrale ale procesului democratic și sunt esențiale pentru protejarea și întărirea democrației și stimularea culturii drepturilor omului.

- Dar în Europa, tinerii nu au foarte des oportunitatea să discute probleme controversate la școală, pentru că sunt văzute drept **prea dificil de predat**, de exemplu probleme legate de extremism, violență de gen, abuzul copiilor sau orientarea sexuală. Fără a-și putea vocifera grijile, fără să știe cum se simt ceilalți sau fiind nevoiți să apeleze la prieteni sau la rețelele de socializare pentru informații, tinerii pot fi frustrați sau confuzi cu privire la o serie de probleme majore care le afectează comunitățile și societatea europeană de azi. Fără ajutor de la școală, ar putea să nu aibă mijloace de încredere prin care să **gestioneze** constructiv aceste probleme, și să nu aibă pe nimeni care să îi ghideze.
- Acest document orientativ investighează **problemele majore** pe care le presupune predarea problemelor controversate în școlile europene și sugerează moduri în care aceste provocări pot fi depășite. Se concentrează în special pe nevoia de a crește nivelul de încredere și de competențe al profesorilor în abordarea la clasă și în școală a problemelor controversate.
- Aceste sugestii formează baza unei serii de recomandări pentru dezvoltarea unui nou **Program de formare** cu privire la predarea problemelor controversate, ce cuprinde Documentul Orientativ (Partea A) și Programul activităților de formare (Partea B). Sunt menite să fie accesibile și aplicabile în toată Europa și deja au fost testate cu succes de profesori, formatori și facilitatori dintr-o serie de țări europene.

APARIȚIE

- Instrumentul a fost dezvoltat prin programul de proiecte pilot „**Drepturile omului și democrația în acțiune**”, organizat la comun de Consiliul Europei și de Comisia Europeană. Are drept inspirație și își bazează țelurile pe *Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului*, pe Programul de educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului a Consiliului Europei și pe Cooperarea pentru atingerea obiectivelor politicilor în domeniul educației (cadrul ET 2020) al Comisiei Europene. Se bazează și pe utilizarea educației istorice, interculturale și religioase și pe soluționarea neviolentă a conflictelor de către Consiliu.
- Deci acest Document orientativ ar trebui văzut ca promotor al **valorilor fundamentale ale Consiliului Europei** - democrație, drepturile omului, supremația legii - și conceptul de educație ca **zid de apărare în fața relelor societății**, cum ar fi extremismul și radicalizarea tinerilor, xenofobia și antisemitismul, violența și discursul instigator, neîncrederea în politică și politicieni și efectul negativ al măsurilor de austeritate.
- A fost planificat, realizat și testat în Proiectul pilot și este rezultatul muncii reprezentanților dintr-o serie de țări din toate colțurile Europei.

ABORDARE

- Documentul orientativ promovează o abordare deschisă și bazată pe colaborare în predare și învățare, cu accent pe **auto reflecție** și pe **acțiune informată**. Profesorii sunt încurajați să reflecteze la modul în care opiniile și valorile lor personale le afectează atitudinile profesionale cu privire la și pentru gestiunea materialelor controversate.
- Accentuează și crearea unor „**spații sigure**” în clase și în școli, unde problemele controversate pot fi discutate și dezbătute deschis de elevi, cu susținerea și ajutorul profesorilor. Astfel de medii pot ajuta elevii să își gestioneze diferențele, să aplaneze tensiunile și să încurajeze mijloacele nonviolente de soluționare a conflictului. Încurajează auto reflecția și ascultarea celorlalți, promovează dialogul intercultural, dă o voce minorităților, construiește toleranța și respectul reciproc și stimulează o abordare mai critică cu privire la informațiile primite din presă.

CONTEXT

Preocuparea publică apărută în urma unui număr de **incidente celebre** de violență și dezordine socială în diferite țări europene s-a suprapus cu o **nouă gândire în educația pentru democrație și drepturile omului**, axată pe transformarea problemele controversate într-o prioritate educațională.

- În primul rând, incidente precum revoltele din Londra, atacurile rasiste din Norvegia în 2011 și atacul asupra Charlie Hebdo din Paris în 2015, au dus la o evaluare de ansamblu a rolului pe care îl joacă școlile în **dezvoltarea morală și civică** a tinerilor, o necesitate reflectată în toată Europa.
- În al doilea rând, politicile europene de educație pentru democrație și drepturile omului au evoluat, de la exerciții din cărți și cunoștințe teoretice, la accentul pus pe **învățare activă și participativă** și implicarea în probleme „**din viața reală**”. Există un consens tot mai larg că cetățenia democratică, respectul pentru drepturile omului și înțelegerea interculturală sunt învățate mai eficient „**făcând**” decât acumulând informații - „**știind**”. Drept urmare, curriculumul european pentru cetățenie democratică și drepturile omului a fost deschis pentru a include tipuri de conținut noi, neașteptate și **controversate**.
- Apar **întrebări pedagogice dificile** pentru profesori odată cu deschiderea curriculumului spre astfel de probleme, inclusiv:
 - ▶ Cum ar trebui să se răspundă elevilor când aceștia **pretind că ceva ar fi adevărat**, inclusiv dacă profesorul ar trebui să ia partea cuiva – pentru ca profesorul să nu se simtă compromis sau ca elevii să nu creadă că există un „complot”;
 - ▶ Cum pot fi protejate **sensibilitățile elevilor** din culturi diferite sau care au o legătură personală sau de familie cu subiectul - pentru ca elevii să nu fie stânjeniți, victimizați sau alienați, sau supuși la hărțuire sau bullying;
 - ▶ Cum se pot **aplana tensiunile** și preveni discuțiile aprinse – în așa fel încât să se păstreze controlul clasei și elevii să poată discuta liber;
 - ▶ Cum pot fi încurajați elevii să **asculte punctele de vedere ale altora** - pentru ca elevii să ajungă să îi respecte pe alții și să le aprecieze opiniile;
 - ▶ Cum pot fi gestionate **echitabil** problemele controversate, fără cunoștințe detaliate asupra contextului sau fără surse cu dovezi cu privire la un subiect – în așa fel încât profesorii să nu se simtă vulnerabili la critică de părtinire sau incompetență;
 - ▶ Cum se poate răspunde la **întrebări neașteptate** despre probleme controversate și cum se pot gestiona **remarcile insensibile** – ca integritatea profesorului să fie menținută și ca alți elevi să nu se simtă răniți sau ofenșați.
- Apar și întrebări dificile cu privire la **politicile școlii**, cum ar fi:
 - ▶ Cum poate conducerea școlii să **susțină profesorii de la clasă** în predarea problemelor controversate?;
 - ▶ Cum poate fi gestionată **răspândirea discuțiilor** despre probleme controversate din clasă pe coridoare, la locul de joacă și la alte spații;
 - ▶ Cum poate fi dezvoltată și promovată o **cultură școlară democratică** și încurajatoare;
 - ▶ Cum pot fi abordate **anxietățile părinților și ale altora** din comunitate sau din presă, care au griji cu privire la cât de potrivită este predarea unor astfel de probleme și/sau la modul în care sunt predate.

– Următoarea secțiune vizează diferite răspunsuri la aceste întrebări, găsite în literatura de specialitate din acest domeniu și centrate în mod special pe:

- ▶ Ce face ca o problemă să fie „controversată”?
- ▶ Motivele pentru care problemele controversate ar trebui predate
- ▶ Provocările în predarea acestor probleme
- ▶ Cum pot fi depășite aceste obstacole?
- ▶ Calitatea și disponibilitatea cursurilor de formare profesională.

LITERATURA DE SPECIALITATE

În ultimii zeci de ani a existat o creștere lentă dar certă în cantitatea de publicații care argumentează în favoarea predării problemelor controversate ca element central în educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului. Totodată, au fost evidențiate provocările cu care au de-a face profesorii atunci când gestionează astfel de probleme la clasă. Literatura include **volum** (de exemplu Berg et al, 2003; Claire & Holden, 2007; Cowan & Maitles, 2012; Hess, 2009; Stradling, 1984), **articole de jurnal** (de exemplu Ashton & Watson, 1998; Clarke, 1992; Dearden, 1981; Kelly, 1986; Soley, 1996; Wilkins 2003) și o serie de **ghiduri practice** și **resurse online** pentru profesori (de exemplu Huddleston and Kerr, 2006; CitizED, 2004; Citizenship Foundation, 2004; Clarke, 2001; Crombie & Rowe, 2009; CDVEC, 2012; Fiehn, 2005; LSN, 2006; Oxfam, 2006; Richardson, nd).

– Contributorii la aceste publicații cad de acord în unanimitate că predare problemelor controversate are un rol important în pregătirea tinerilor cetățeni pentru participarea la societate, nu în ultimul rând pentru că îi ajută să învețe cum să se implice într-un dialog democratic cu cei ce au perspective diferite față de ale lor. Dezvoltarea **abilităților de discuție ale elevilor**, în special în raport cu „probleme controversate și sensibile”, este identificată ca fiind o competență importantă a profesorilor în instrumentul Consiliului Europei pentru competențele profesorilor pentru educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului (Consiliul Europei, 2009).

– Se constată și că, pentru abordarea problemelor controversate, sunt importante competențele profesorilor în **dezvoltarea abilităților analitice** și de **gândire critică**, de exemplu în evaluarea surselor, în recunoașterea părtinirii și în încurajarea **dezvoltării lingvistice**. Calitatea discuțiilor despre probleme controversate la clasă este strâns legată de calitatea dezvoltării limbii elevilor (scrisă, vorbită și auditivă). Cu cât sunt mai dezvoltate abilitățile elevilor, cu atât mai ușoară este identificarea și aranjarea informațiilor din diferite surse, folosirea informațiilor pentru a construi puncte de vedere clare și precise și prezentarea calmă a acestor idei, într-o discuție elocventă. Cu cât sunt mai puțin dezvoltate, cu atât e mai probabil ca elevii să fie copleșiți de o problemă și să se piardă într-o mare de opinii, ceea ce poate duce la apelul la un limbaj intimidant și agresiv, întrucât realizează că pierd dezbateră.

CE SUNT PROBLEMELE CONTROVERSATE?

– Termenul de „**probleme controversate**” este folosit diferit în locuri diferite. În orice caz, diferențele tind să nu fie semnificative; acestea par să reflecte mai degrabă diferite variațiuni pe aceeași temă, decât concepte drastic diferite.

– Definiția care s-a dovedit a fi cea mai utilă pentru țările europene implicate în proiectul pilot se referă la:

„Probleme care stârnesc sentimente puternice și care divid comunități și societăți”.

– Problemele controversate sunt de obicei descrise ca fiind dispute sau probleme pe o anumită temă, care trezesc emoții puternice, generează explicații conflictuale și soluții bazate pe credințe, valori sau interese diferite și care au drept rezultat o diviziune socială. Astfel de probleme sunt adesea complexe și nu pot fi reconciliate prin simpla aducere de dovezi.

– Totuși, acest potențial al problemelor controversate de a trezi emoții puternice, la clasă și în afara ei, este motivul pentru care este problematică abordarea lor la școală. Pentru mulți, trăsătura definitorie a problemelor controversate este sensibilitatea politică. Asta înseamnă că au tendința de a trezi suspiciunea, furia sau grija publică - printre elevi, părinți, conducerea școlii, lideri religioși și comunitari, autoritățile

publice și chiar printre profesori.¹

– Poate fi util să distingem între două tipuri de probleme controversate: **probleme de durată**, precum diviziile și tensiunile sectare dintre diferite grupuri din mai multe țări europene; și **probleme foarte recente** precum îngrijorarea tot mai accentuată cu privire la extremismul religios, violența, îndoctrinarea și radicalizarea tinerilor europeni, sau frecvența tot mai mare a cyberbullyingului și a furtului de identitate online. Ambele tipuri de controversă pun probleme profesorilor, însă în moduri diferite. Problemele de lungă durată pun probleme cu privire la modul de abordare, găsind ceva nou de spus, fără a perpetua alienarea unor anumite grupuri sau a anumitor indivizi. Problemele recente sunt o provocare din cauza nevoii de a răspunde unor discuții spontane ale elevilor, de a găsi informații cu privire la subiect și de a determina poziția pe care profesorul ar trebui să o ia.

– Deoarece atitudinile se schimbă și circumstanțele variază, ceea ce este considerat controversat la un moment dat, poate părea inofensiv la un alt moment, și ce este controversat într-un loc, poate să nu fie în altul. De exemplu, ideea unei asigurări medicale gratuite este foarte controversată în Statele Unite ale Americii, și deloc controversată în Europa.² Problemele legate de orientarea sexuală și diferențele religioase pot fi abordate mai explicit în curriculumul din anumite țări europene, dar în altele poate fi mult mai greu. În mod similar, ce este controversat într-o școală, sau chiar într-o clasă, poate fi chiar banal în alta.³

– Poate de aceea nu s-au făcut aproape deloc încercări de **clasificare** a problemelor controversate. O excepție este Stradling (1984), care propune o tipologie pe baza subiectului:

- ▶ Ce s-a întâmplat?
- ▶ Cauza situației prezente
- ▶ Scopul spre care se lucrează
- ▶ Care este cel mai potrivit plan de acțiune
- ▶ Efectele probabile ale respectivei acțiuni⁴.

– Stradling (1984) mai face distincția între probleme **controversate superficial**, și cele care sunt **controversate prin natura lor**. Cele din prima categorie cel puțin, pot fi soluționate cu dovezi. Cele din a doua categorie derivă din dezacorduri bazate pe credințe fundamentale sau judecăți de valoare, și sunt mult mai greu de reconciliat.⁵

DE CE AR TREBUI PREDATE PROBLEMELE CONTROVERSATE?

– Stradling (1984)) împarte justificările educaționale în favoarea predării problemelor controversate în două categorii: „bazate pe produs” și „bazate pe proces”.

(a) *Justificări bazate pe produs*

– În cazul justificărilor bazate pe produs, problemele sunt importante în sine, fie pentru că sunt legate de „probleme sociale, politice, economice sau morale ale vremii noastre”, fie pentru că sunt „direct relevante în viața elevilor”.⁶ Acesta a fost unul dintre motivele principale pentru predarea problemelor controversate înaintate în raportul Crick (1998) în Marea Britanie:

„...Problemele controversate sunt importante în sine, și omiterea de informații cu privire la acestea ar însemna o lacună în experiența educațională a tinerilor, ar fi un eșec al pregătirii acestora pentru viața de adulți.”⁷

1. Stradling (1984) p2
2. Hess (2009)
3. Stradling (1984)
4. Stradling (1984), pp2-3
5. Stradling (1984), p2
6. Stradling (1984), p3
7. Crick Report (1998), 10.4

– Un argument ușor diferit este că predarea problemelor controversate nu este importantă doar pentru că învățarea în sine este valoroasă, ci și pentru a compensa pentru maniera părtinitoare și confuză în care sunt prezentate unele probleme în presă. Astfel, Scarratt și Davison (2012) observă:

„Evoluția mass media a expus tot mai mult copiii la probleme sensibile, care necesită demistificare și discuții.”⁸

– Proliferarea surselor de presă și a mijloacelor de informare și ușurința cu care elevii pot să le acceseze încă de mici înseamnă că acest argument este și mai pertinent astăzi decât era în 2007, când îl propuneau Scarratt and Davison (2012).

(b) Justificări bazate pe proces

– În **justificările bazate pe proces**, esența problemelor controversate este văzută ca fiind mai puțin importantă decât competențele de învățare sau atitudinile și comportamentele civice care pot fi generate prin abordarea lor. Acestea includ:

- ▶ **La fiecare materie** – de exemplu, înțelegerea faptului că nu ar trebui să ne temem de controversă, ci să o luăm ca parte din viața într-o democrație, abilitatea de a discuta probleme controversate într-un mod civilizat și productiv, strategii pentru implicare în astfel de conversații, înțelegerea faptului că părerile fiecăruia sunt importante în democrație.⁹
- ▶ **La nivelul curriculumului** – de exemplu, abilități lingvistice și de comunicare, abilități interpersonale și de încredere în sine¹⁰, dezvoltarea proceselor cognitive superioare și a abilităților de dialog¹¹, procesarea informației, raționarea, cercetarea, gândirea creativă și abilitățile de evaluare¹²
- ▶ **Comportamentul civic** – interes mai mare față de politică¹³, valori pro-democratice, implicare mai mare în politică,¹⁴ mai multe cunoștințe civice, interes mai mare pentru discutarea problemelor publice în afara școlii, probabilitate mai mare ca tinerii să afirme că vor vota și vor face voluntariat ca adulți.¹⁵

CARE SUNT PROVOCĂRILE?

– Provocările în predarea problemelor controversate intră în cinci mari categorii:

- ▶ (a) Stilul de predare
- ▶ (b) Protejarea sensibilităților elevilor
- ▶ (c) Mediul și controlul clasei
- ▶ (d) Lipsa de cunoștințe specializate
- ▶ (e) Gestiunea întrebărilor și remarcilor spontane.

(a) Stilul de predare

– Predarea unei probleme controversate este diferită de inițierea elevilor într-un corp de cunoaștere obișnuit. Nu este posibilă detașarea de problema controversată și abordarea sa cu o distanță academică ce în alte contexte ar fi potrivită. Procesul de predare și învățare este mereu influențat de atitudinile și opiniile profesorilor și elevilor; deci nu poate fi neutru.¹⁶

– De aceea, **riscul de părtinire** este văzut ca una dintre problemele principale în predarea problemelor controversate,¹⁷ de exemplu în Crick Report (1998), PSHE Association (2013), Oxfam, (2006). În unele situații nu există doar riscul de părtinire, ci problema este și anxietatea cu privire la potențiale acuzații de părtinire. Aceste anxietăți sunt exacerbate de cultura de tragere la răspundere specifică unora dintre

8. Scarratt and Davison (2012), p38

9. Hess (2009), p162

10. Claire & Holden (2007)

11. Wegerif (2003)

12. Lambert & Balderstone (2010), p142

13. Soley (1996)

14. Hess (2009), p31

15. Civic Mission of Schools Report, quoted in Hess (2009) p28

16. Stradling (1984)

17. e.g., Crick Report (1998), PSHE Association (2013), Oxfam (2006)

sistemele educaționale contemporane.¹⁸ După cum evidențiază Hess (2009), aceste anxietăți sunt adesea nefondate, în timp ce altele sunt perfect justificate. Aceasta dă exemplul unor profesori din New York, care au fost trași la răspundere de către o comisie disciplinară, sau chiar concediați în anumite situații, pentru că au abordat tema atacurilor din 11 septembrie ca problemă controversată.¹⁹ Mai recent, în Marea Britanie, inspectoratul școlar, Ofsted, a tras la răspundere mai multe școli pentru că nu au oprit elevii de la a accesa site-uri despre extremism islamic la școală, sau de la a distribui astfel de informații cu alți elevi prin rețelele de socializare. Ofsted a scăzut calificativele unor școli de la „excepțional” la „inadecvat”, din cauza grijilor cu privire la capacitatea școlilor de a proteja elevii.²⁰

– Se discută mult în literatură despre tipul de predare care va **reduce riscul de părtinire și/sau acuzațiile de părtinire** în discutarea problemelor controversate. Este foarte important modul în care profesorii își gestionează experiențele și opiniile și, în special, dacă aleg sau nu să le împărtășească cu elevii. O altă întrebare vizează modul în care profesorii gestionează experiențele și opiniile elevilor, în special atunci când aceștia și/sau familiile lor sunt implicați direct sau indirect într-o problemă controversată.

– Stradling (1984) a identificat patru stiluri relevante de predare²¹, reproduse ulterior cu variații (adesea introduse în noi stiluri de predare) într-o serie de publicații apărute mai târziu.²² Acestea sunt:

- ▶ **Abordarea „mediatorului neutru”** – profesorul nu își exprimă părerea sau loialitatea față de nicio parte, are rol exclusiv de facilitator al discuției. Deși această abordare poate reduce riscul ca profesorul să influențeze elevii, poate fi dificil de susținut, mai ales dacă sunt exprimate opinii prost informate, care pot întări uneori atitudinile și pre concepțiile deja existente. Unii susțin și că această abordare poate pune sub semnul întrebării credibilitatea profesorului la clasă.
- ▶ **Abordarea „echilibrată”** – profesorul prezintă o serie de perspective alternative cu privire la o problemă, cât de convingător se poate, fără a-și exprima propria părere. Deși are avantajul de a arăta faptul că problemele sunt multidimensionale și introduce idei și argumente la care elevii nu ar ajunge pe cont propriu, poate și să dea impresia că toate opiniile sunt la fel de corecte și de bazate pe dovezi. Acest lucru poate duce la exprimarea unor poziții extreme, care nu fac decât să întărească pre concepțiile preexistente.
- ▶ **Abordarea „avocatul diavolului”** – profesorul ia intenționat poziția opusă față de cea exprimată de elevi. Deși are avantajul de a asigura prezentarea și luarea în serios a mai multor perspective, elevii pot asocia în mod greșit profesorul cu unele dintre ideile exprimate. Dacă unele poziții sunt prea bine argumentate, pot întări pre concepții preexistente.
- ▶ **Abordarea „luării de poziție”** – profesorul își comunică propriile păreri în timpul explorării problemei. Deși această abordare îi ajută pe elevi să fie conștienți și să ia în considerare pre concepțiile și părtinirile profesorului și le oferă un model de răspuns la o problemă controversată, îi poate îndruma totodată să accepte o perspectivă doar pentru că este a profesorului.
- ▶ **Abordarea „aliatului”** – profesorul ia partea unui elev sau a unui grup de elevi. Deși această abordare poate ajuta elevii sau grupurile de elevi marginalizați să aibă o voce și le poate arăta cum să construiască și dezvolte argumente, le poate da totodată altor elevi impresia că profesorul pur și simplu se aliază cu ei pentru a-și promova propriile păreri, sau poate părea că dă dovadă de favoritism.
- ▶ **Abordarea „atitudinii oficiale”** – profesorul promovează ideile acceptate de autoritățile publice. Deși această abordare poate conferi legitimitate profesorului și îl poate proteja de acuzații din partea autorităților, dacă profesorul are o perspectivă diferită, poate simți că și-a încălcat propriile valori iar elevii pot ajunge la concluzia că discuțiile lor sunt irelevante, întrucât doar o perspectivă contează.

(b) Protejarea sensibilităților elevilor

– O altă problemă sau provocare este riscul ca problemele controversate să aibă un impact negativ asupra **emoțiilor elevilor** sau asupra **stimei lor de sine**.

18. Clarke (2001)

19. Hess (2009), p25

20. See for example article in The Guardian newspaper 20 November 2014 at: <http://www.theguardian.com/education/2014/nov/20/church-england-school-john-cass-ofsted-downgraded-extremism>

21. Stradling (1984) pp112-113

22. e.g., Crick Report (1998), Fiehn (2005)

- Se argumentează că **dacă elevii au libertatea** să spună ce cred despre o problemă, efectul este că apare impresia că profesorul „își dă acordul” cu privire la o serie de opinii și atitudini extreme. Așadar alți elevi se pot simți ofențați, hărțuiți sau marginalizați, ceea ce duce la ostilități și divizii, în clasă sau în afara ei.²³
- Philpott et al (2013) au constatat că **negativitatea elevilor față de colegii lor** în discutarea unor puncte de vedere diferite este o sursă de îngrijorare principală pentru profesori. Profesorii au raportat în studiul lor că elevii deveneau adesea emoționali și se simțeau atacați când considerau că remarcile colegilor ar fi ofensatoare pentru ei personal. Acest efect s-a regăsit în special în discuțiile despre religie și probleme interculturale.
- Elevii s-au simțit uneori **atakați de profesor**, fie pentru că au considerat că modul în care este predată materia îi pune într-o lumină proastă, fie pentru că opiniile lor sincere au fost catalogate drept nepotrivite sau „incorecte politic”. Philpott et al (2013) au înregistrat mărturia unui profesor cu privire la o elevă care a refuzat să ia parte la conversația despre Islam pentru că a considerat că profesorul „îi ataca religia”. Aceasta este o provocare tot mai mare în multe țări europene unde comunitățile și școlile, în special în orașele mari, au o populație mai multiculturală și multireligioasă, din cauza mișcărilor oamenilor și familiilor înspre și dinspre țară.
- Ce este periculos la aceste situații este faptul că elevii pot ajunge să se **autocenzureze** sau chiar să **se retragă din procesul de învățare** cu totul – fie din cauza intimidării și a bullyingului, de teama de a nu fi considerat „incorect politic” sau din simpla ostracizare de către colegi.²⁴

(c) Mediul și controlul clasei

- O a treia problemă sau provocare în predarea problemelor controversate este dată de **mediul și controlul clasei** și de teama de discuții „aprînse”. Când vine vorba de emoții puternice, clasele se pot polariza, cauzând ostilități între elevi, care amenință mediul și disciplina clasei. Există temeri cu privire la conflictele dintre elevi, care ar s-ar putea agrava și ar putea ieși de sub control, **subminând autoritatea profesorului** și având un impact negativ asupra relațiilor viitoare dintre elevi și profesori. Există temeri și că, în anumite cazuri, reputația profesională și personală a profesorilor ar putea fi afectată. De exemplu, dacă un profesor pierde controlul discuțiilor, autoritatea sa la acea clasă de elevi ar putea fi subminată în viitor. În circumstanțe extreme se poate ajunge la plângeri făcute de elevi împotriva profesorilor, sau de către părinți și reprezentanți ai comunității, ducând la o anchetă întreprinsă de oficialități, iar profesorul poate ajunge să fie cenzurat public sau chiar să își piardă locul de muncă.
- Provocarea pe care o presupun mediul și controlul clasei este o problemă și mai mare pentru cei care încă se pregătesc să devină profesori și/sau sunt la începutul carierei. De aici accentul în ghidurile de predare a problemelor controversate asupra **nevoii de strategii pentru aplanarea conflictelor la clasă** și prevenirea unor discuții aprînse ce ajung să aibă efecte și în afara clasei.²⁵
- Problema controlului clasei apare cel mai acut în cazul gestiunii discuțiilor dintre elevi. Acest lucru nu este surprinzător, din moment ce gestiunea discuțiilor poate fi foarte dificilă pentru profesori și în zilele bune. Necesită abilități de ordin superior, pregătire atentă, practică reflectivă continuă, capacitatea de a răspunde cu flexibilitate și gândire spontană.²⁶
- Deși mai puțin menționat decât teama de discuții aprînse, mai există și riscul la fel de important ca discuțiile să stagneze sau ca elevii **să nu se implice deloc**. Stradling (1984) observă că până și în probleme ce divid națiunea, profesorii se pot găsi blocați de un zid de apatie. Această problemă poate apărea mai ales în abordarea unor probleme controversate de durată, unde diversele opinii și poziții sunt bine-cunoscute și atât de repetate, că nu mai prezintă interes pentru elevi sau profesori. Cum să răspundă la **un consens necondiționat** sau la apatie este o altă provocare pentru profesori.²⁷

23. Crombie & Rowe (2009)

24. Crombie & Rowe (2009)

25. e.g., CDVEC CURRICULUM DEVELOPMENT UNIT (2012)

26. Huddleston & Rowe (2015)

27. Stradling (1984), p11

(d) Lipsa de cunoștințe specializate

- Dificultățile predării problemelor controversate sunt adesea legate de **complexitatea și natura dinamică** a multora dintre aceste probleme. Necesită cunoștințe din partea profesorilor pe care nicio altă arie din curriculum nu le necesită. Se consideră că pentru a putea înțelege cu adevărat complexitatea unora dintre aceste probleme, este nevoie de „măcar niște cunoștințe despre factorii economici, sociologici, politici, istorici și psihologici implicați”.²⁸ Această problemă este și mai pregnantă atunci când problemele controversate abordate sunt **foarte recente**. Fiind actuale, astfel de probleme sunt în continuă schimbare, deci este dificil pentru profesori să le înțeleagă în profunzime, să fie mereu la zi cu ele sau să le poată anticipa rezultatul. Conform lui Stradling (1984), sunt atât de contemporane, încât „sunt greu de găsit materiale de predare care să abordeze aceste dispute în mod adecvat sau suficient de echilibrat” iar sursele de informare cu care sunt nevoiți profesorii să lucreze sunt de obicei „părtinitoare, incomplete și contradictorii”.²⁹ Această provocare este și mai mare din cauza pletorii de surse de presă și a rețelelor de socializare, care raportează și comentează aceste probleme „în timp real”.
- Clarke (2001) observă că nu doar complexitatea subiectelor îi descurajează pe profesori, ci și faptul că sunt nefamiliare. De exemplu, apariția unei noi probleme cu privire la drepturile omului într-o parte îndepărtată a lumii, sau abordarea Politicii agricole comune (PAC) de către un profesor urban într-o școală rurală, sau abordarea problemei extremismului islamic pentru un profesor dintr-o școală monoculturală dintr-un oraș mic. Profesorii pot fi tulburați de o astfel de situație, fiind obișnuiți să fie „experți” la materiile pe care le predau, iar elevii să îi privească cu admirație datorită cunoștințelor și expertizei lor.

(e) Gestiunea întrebărilor și remarcilor spontane

- Ultima problemă este cea a gestiunii **remarcilor sau întrebărilor spontane** de natură controversată adresate de elevi. Cum elevii au acces constant la internet și la rețelele de socializare pe telefoanele și laptopurile lor, este **imposibil de anticipat** ce probleme vor apărea, când vor apărea sau ce impact vor avea asupra elevilor sau asupra atmosferei din clasă sau școală. Profesorii din studiul realizat de Philpott et al (2013) considerau această problemă ca fiind una dintre cele mai mari provocări pentru profesori în acest domeniu.

CUM SE POATE RĂSPUNDE ACESTOR PROVOCĂRI?

- Nu există un **răspuns simplu** la provocările asociate cu predarea problemelor controversate. De exemplu, Stradling (1984) spune:

„Efectiv nu este posibilă identificarea unor reguli simple cu privire la predarea unor materii controversate, care să poată fi universal aplicabile. Profesorul trebuie să ia în considerare cunoștințele, valorile și experiențele elevilor; metodele de predare care predomină la alte lecții; mediul din clasă...și vârsta și abilitățile elevilor”.³⁰

- Din moment ce circumstanțe diferite cer metode și strategii diferite, nu există nicio garanție că o strategie care funcționează cu niște elevi va funcționa și la alt grup, se argumentează că profesorii au nevoie de **atenție la context și flexibilitate în răspunsuri**.
- Un număr de sugestii practice diferite trasate din literatura de specialitate sunt oferite pentru a explica ce înseamnă acest lucru în practică. Este vorba despre probleme precum:
 - ▶ Auto reflecția și auto conștientizarea profesorului;
 - ▶ Înțelegerea naturii problemelor controversate și a provocărilor pe care le implică;
 - ▶ Înțelegerea compoziției clasei și a mediului școlar;
 - ▶ Abilitatea de a folosi și de a aplica o serie de stiluri de predare;
 - ▶ Crearea unei atmosfere potrivite la clasă și susținerea culturii democratice;

28. Stradling (1984), p3

29. Stradling (1984), p4

30. Stradling (1984), p11

- ▶ Prezentarea unor cadre și strategii pentru elevi;
- ▶ Evitarea rolului de „expert cunoscător”;
- ▶ Pregătirea elevilor pentru a identifica părtinirea;
- ▶ Abilitatea de a planifica și gestiona discuții cu eficiență;
- ▶ Abilitatea de a aplica și folosi o serie de tehnici de predare specializate;
- ▶ Implicarea altor părți interesate și a profesorilor.

Fiecare dintre aceste sugestii practice este acum examinată individual.

(a) Auto reflecția și auto conștientizarea profesorului

– Profesorii ar trebui să fie conștienți și sensibili la modul în care propria lor experiență cu anumite probleme le poate afecta gestiunea acestora la clasă. Este esențial un element de **auto reflecție personală** de către profesori cu privire la propriile credințe și valori și la modul în care acestea îi influențează abordarea și interacțiunea (individuală și colectivă) cu elevii. O parte importantă din proces este decizia cu privire la **echilibrul dintre public și personal**. Deși poate vor să nu împărtășească anumite păreri cu elevii, profesorii pot găsi uneori loc pentru împărtășirea propriilor experiențe. Împărtășirea poate fi încă o dovadă adusă pe o anumită temă și poate ajuta elevii să înțeleagă mai bine și să le ofere o perspectivă mai profundă. De exemplu, un profesor care a fost victima bullyingului online poate decide să își împărtășească experiența personală cu elevii, pentru ca aceștia să îi înțeleagă mai bine impactul și efectele, fără să intre în detalii precise cu privire la natura bullyingului.

(b) Înțelegerea naturii problemelor controversate și a provocărilor pe care le implică

– Sunt importante și înțelegerea a ce face o problemă să fie controversată, a problemelor în predarea acestora și a așteptărilor realiste cu privire la ce poate fi îndeplinit la clasă. Materialele de ghidare și formare se referă de obicei la natura generală a problemelor controversate, la **beneficiile** includerii lor în curriculum și la **potențialele pericole** ce trebuie anticipate înainte de luarea în considerare a abordărilor și strategiilor specifice de predare. Trierea materialelor pilot pentru acest pachet de predare a ajutat la o mai bună înțelegere asupra căror probleme sunt controversate în mai multe țări europene, și care în țări specifice. De exemplu, problemele legate de egalitatea de gen, educația sexuală și pentru sănătate și rasismul sunt considerate controversate în majoritatea țărilor de test. Apoi, problemele legate de corupția oficialilor publici s-a dovedit a fi în special controversată în Albania, problema politicii imigraționiste UE era controversată în Marea Britanie, iar problema calculului apei utilizate la metru era aprinsă în Republica Irlanda.

(c) Înțelegerea compoziției clasei și a mediului școlar

– Experiența de lucru cu o serie de **potențiale sensibilități** atât în fiecare clasă, cât și la nivelul întregii școli și a comunității din jurul său, și eventual cunoașterea poziției oficiale a autorităților: aceste elemente sunt văzute ca esențiale pentru a putea înțelege când o problemă ar putea fi controversată și cum ar putea fi gestionată cel mai bine. În cercetarea ei cu privire la diversitatea la clasă, Hess (2009) a constatat că exista o diversitate mai mare în cadrul perspectivelor aceluiași elev (intradiversitate) decât între perspectivele elevilor (interdiversitate) decât ne-am putea imagina.

– Faza de testare a dezvoltării acestui pachet de formare a accentuat importanța utilizării cunoștințelor contextuale în fiecare țară pentru a centra activitățile pe probleme care sunt controversate în contextul lor. De exemplu, în Marea Britanie una dintre provocările discutate de profesori în timpul trainingului a fost cum să gestioneze problema reacțiilor ostile ale unor partide politice cu privire la imigrație, în special cu gazul pus pe foc de către reportajele din presă; în Spania una dintre probleme era rata mare de șomaj printre tineri din cauza recesiunii economice; în Albania a fost evidențiată problema evaziunii fiscale; iar în Cipru și în Republica Irlanda, gestiunea atitudinilor conflictuale din societate cu privire la educația sexuală și educația pentru sănătate.

(d) Abilitatea de a folosi și aplica o serie de stiluri de predare

– Abilitatea de a folosi o serie de **abordări generale de predare** și de a ști când și cum ar trebui aplicate în practică este un alt element important, atât pentru a reduce riscul de părtinire, cât și pentru a deschide posibilitatea ca elevii să cunoască noi idei și valori. Profesorii trebuie să se familiarizeze

cu abordările relevante, cu avantajele și dezavantajele fiecăreia și cu circumstanțele în care ar trebui aplicate. Cele patru abordări sugerate de Stradling et al (1984) – adică „mediatorul neutru”, abordarea „echilibrată”, abordarea „avocatul diavolului” și abordarea „luării de poziție” – sunt reluate în numeroase publicații, cu diverse variațiuni. Alte două au fost sugerate recent: „aliatul” și abordarea „atitudinii oficiale”. Se mai sugerează și că ar putea fi util ca profesorii să împărtășească cu elevii metodele pe care le folosesc și motivul pentru care folosesc respectiva abordare.³¹

(e) Crearea unei atmosfere potrivite la clasă și susținerea culturii democratice

– Importanța rolului atmosferei de la clasă și din școală – adesea numită „cultură școlară democratică” – este accentuată în literatura de specialitate. Ar trebui să fie o atmosferă „deschisă și lipsită de judecată”³², cu „onestitate și încredere între personal și elevi”³³ și unde „elevii nu se tem să exprime puncte de vedere rezonabile care să le contrazică pe cele ale profesorului sau pe ale colegilor”³⁴. Stabilirea unor **coduri de conduită** sau **reguli ale clasei/școlii** pentru modul în care ar trebui să se poarte elevii când are loc o dispută cu privire la o problemă sunt elemente cheie pentru crearea acestei atmosfere. Se vorbește adesea în termeni de „**reguli de bază**” pentru discuții.³⁵ Se sugerează adesea că acestea funcționează cel mai bine atunci când înșiși elevii sunt implicați în dezvoltarea lor, când sunt afișate clar pentru a fi văzute de toți și când sunt văzute drept neterminat, mereu revăzute și actualizate.³⁶

(f) Prezentarea unor cadre și strategii pentru elevi

– S-a mai sugerat că, pe lângă crearea atmosferei potrivite, elevii trebuie să se obișnuiască nu doar cu regulile discursului democratic, ci și cu tipul de abordare analitică necesară în fața unor probleme controversate. Elevii trebuie familiarizați cu „conceptul de democrație” și cu „faptul că oameni și grupuri diferite sunt în dezacord fundamental cu privire la tipul de societate din care vor să facă parte”³⁷. Totodată, trebuie construit un „**cadru conceptual**” care să îi ajute să analizeze dezacorduri publice³⁸ și să recunoască „nevoia de toleranță și dorința de a rezolva dispute prin discuții și dezbateri (și în cele din urmă prin buletinul de vot), și nu prin violență”³⁹. Elevii au nevoie și de „strategii de implicare” în discuții.⁴⁰

(g) Evitarea rolului de „expert cunoscător”

– Natura complexă și schimbătoare a multor probleme controversate au dus la sugestia că, cel puțin în unele cazuri, profesorii ar trebui să iasă din rolul de „experți cunoscători”, și să predea în schimb printr-o formă de **învățare prin cercetare sau prin rezolvare de probleme**.⁴¹ Rolul profesorului ar fi mai mult unul de facilitator, menit doar să ghideze investigația și dezbaterile elevilor, dirijându-le interacțiunile pe măsură ce își adresează întrebări cu privire la părerile lor și la problema de discutat. Profesorul ar trebui să facă acest lucru introducând materiale, idei și argumente relevante, atunci când este nevoie. Clarke (2001) de exemplu, propune o strategie de predare a problemelor controversate publice bazată pe patru etape sau elemente, fiecare oferind elevilor un set de întrebări care îi îndreaptă spre o serie de perspective asupra unei probleme și care le oferă o bază solidă de la care să își înceapă raționamentul. Acestea sunt: „Despre ce este problema?”, „Care sunt argumentele?”, „Ce se presupune?” și „Cum sunt manipulate argumentele?” Stradling (1984) identifică un set de patru „abilități de procesare” și „moduri de a privi problemele” pe care înșiși elevii le pot transfera de la o problemă la alta. Acestea sunt: „informații și dovezi analizate critic”; „adresarea de întrebări inconfortabile”; „recunoașterea retoricii” și „cultivarea precauției”.⁴²

(h) Pregătirea elevilor pentru a identifica părtinirea

31. Crombie & Rowe (2009), p9
 32. Crombie & Rowe (2009), p8
 33. ACT (2103)
 34. Crick Report (1998), 10.9
 35. e.g., ACT 2013)
 36. e.g., Crombie & Rowe (2009)
 37. Crombie & Rowe (2009)
 38. Stradling (1984), p5
 39. Crombie & Rowe (2009)
 40. Hess (2009), p62
 41. Stradling (1984), p4
 42. Stradling (1984) pp115-116

– Unele publicații accentuează beneficiile predării sau formării elevilor pentru ca aceștia să identifice părținirea, atât pentru a-i ajuta să analizeze mai critic problemele, cât și pentru a reduce pe cât de mult posibil părținirea sau acuzațiile de părținire⁴³. De exemplu Crombie & Rowe (2009) sugerează încurajarea elevilor să devină „distrugători de prejudecăți”, învățând să distingă între opinii și fapte și să observe limbajul emoțional și zvonurile din sursele media.

(i) Abilitatea de a planifica și gestiona discuții cu eficiență

– Admițând că discuțiile de la clasă sunt metoda principală de gestiune a problemelor controversate pentru mulți profesori, în literatură se pune accentul pe **competențele profesorilor de planificare și gestiune** a discuțiilor. Printre acestea se numără alocarea de „timp suficient” la început, pentru a „identifica și investiga contextul” unei probleme⁴⁴; folosirea dezbaterii nu ca mod de a privi o problemă, ci ca serie finală de activități generatoare de idei pentru elevi, cum ar fi jocul de rol, drama, simulările etc.⁴⁵; formularea întrebărilor, alegerea unui stimul și distribuirea sarcinilor pentru interacțiunea cu stimulul⁴⁶; și tehnicile de control al discuțiilor care devin prea aprinse de exemplu punându-le „pe pauză”⁴⁷.

– O serie de publicații sugerează utilizarea unor formaturi structurate ca ajutor pentru controlul discuției. Hess (2009), de exemplu, a cercetat avantajele și dezavantajele a trei formaturi diferite: abordările „adunarea locală”, „seminarul” și „discutarea problemelor publice”. Crombie & Rowe (2009) recomandă ca formarea elevilor în discuții și dezbateri să aibă loc încă de la început, și ca așteptările să nu fie ca aceștia să discute probleme „cu adevărat controversate” până nu s-au antrenat cu tehnicile de bază, pe subiecte mai „sigure”⁴⁸.

(j) Abilitatea de a aplica și folosi o serie de tehnici de predare specializate

– Pe lângă abordările sau stilurile de predare generale, pe care le poate adopta un profesor, mai există o serie de strategii de predare mai specializate, recomandate în literatura de specialitate. Aceste strategii sunt menite să fie folosite cu **probleme specifice** precum: discuții foarte intense emoțional, polarizarea opiniilor, exprimarea unor prejudecăți extreme, consens necondiționat, apatie și așa mai departe. Stradling (1984) identifică patru astfel de „proceduri”, repetate și pe care s-au construit diverse alte publicații:⁴⁹

- ▶ **Distanțarea** – introducerea de analogii și paralele – geografice, istorice sau imaginare – când o problemă este foarte sensibilă în clasă, școală sau comunitatea locală.
 - ▶ **Compensarea** – introducerea de informații, idei sau argumente noi atunci când elevii exprimă perspective puternice bazate pe ignoranță, minoritatea este supusă bullyingului de către majoritate sau elevii dau dovadă de consens necondiționat.
 - ▶ **Empatia** – introducerea unor activități care să ajute elevii să vadă o problemă din perspectiva altcuiva, în special când vine vorba de un grup care este puțin popular printre alții sau toți elevii, când problema include preconcepții sau discriminare față de un anumit grup, sau când problema este departe de viețile elevilor.
 - ▶ **Explorarea** – introducerea unor activități bazate pe soluționarea de probleme prin cercetare, atunci când o problemă nu este bine definită sau nu este foarte complexă.
- Alte două strategii recomandate recent sunt:
- ▶ **Depersonalizarea** – introducerea unui limbaj orientat mai degrabă pe societate decât pe persoană în prezentarea unei probleme, de exemplu înlocuind „noi”, „al nostru”, cu „cineva”, sau folosind „societatea” în loc de „voi”, „al vostru” în comunicarea cu elevii, în special când unii sau toți elevii au o conexiune personală cu problema și sunt mai sensibili la ea⁵⁰.
 - ▶ **Implicarea** – introducerea unor materiale sau activități relevante pentru elevi la modul personal, sau foarte interesante, atunci când aceștia sunt apatici și nu exprimă nicio opinie sau niciun sentiment cu privire la problemă.⁵¹

43. e.g., Crick Report (1998)

44. Claire & Holden (2007)

45. Stradling (1984)

46. Huddleston & Rowe (2015)

47. Crombie & Rowe (2009), p10

48. Crombie & Rowe (2009), p10

49. e.g., Fiehn (2005), ACT (2013)

50. e.g., CDVEC CURRICULUM DEVELOPMENT UNIT (2012)

51. Fiehn (2005)

(k) Implicarea altor părți interesate și a profesorilor

– Per ansamblu, literatura nu face multe referiri la inițiative în afara clasei. Totuși, există excepții. Stradling (1984) introduce ideea de **predare în echipă** ca metodă de gestiune a unor probleme mai dificile. Sugestia e ca diferiți profesori să predea diferite aspecte ale subiectului. Claire & Holden (2007) sugerează că predarea materiilor controversate este mai eficientă atunci când este împărtășită și recomandă **cooperarea între profesori, elevi și părinți**. Se mai sugerează invitarea unui orator din afara școlii și/sau a unor organizații cu experiență în domeniul unei anumite probleme controversate, care pot vorbi direct cu elevii.

CE TIPURI DE FORMĂRI ȘI RESURSE DE FORMARE SUNT DISPONIBILE?

– Au apărut destul de multe publicații despre educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului ce abordează predarea problemelor controversate, create, cel puțin parțial, pentru profesori. Acestea includ introduceri generale în educația pentru democrație și drepturile omului, cu o secțiune specială legată de problemele controversate⁵² și publicații dedicate în mod special acestui subiect⁵³. Includ și un mic număr de resurse de formare a profesorilor, create pentru utilizare individuală⁵⁴ sau pentru utilizarea de către facilitatori sau formatori⁵⁵. Totuși, **puține dintre aceste publicații par să fie cunoscute sau folosite în afara țării de origine** – în general SUA, Marea Britanie și Republica Irlanda.

– Puținele cercetări empirice întreprinse indică faptul că percepția profesorilor în general este că **formarea pentru predarea problemelor controversate este fie inadecvată, fie inexistentă**. Oulton, Dillon, și Grace (2004) au raportat că „marea majoritate” a profesorilor de școală primară și generală intervievați în Anglia simțeau că nu avuseseră parte de o formare adecvată și de ghidare suficientă în curriculumul național sau în școli pentru a preda probleme controversate. Philpott et al (2013) au constatat că profesorii din SUA spuneau că nici programele de educare a profesorilor, nici școlile, nu îi pregătiseră adecvat pentru a preda probleme controversate. Unul dintre profesori a spus că predarea problemelor controversate este „aproape ca și cum ai băjbâi pe întuneric”. Toți aveau senzația că ar fi nevoie de mai mult training.

CONCLUZII

Este clar din literatură că **beneficiile** educaționale ale predării problemelor controversate sunt notabile și vaste și că este importantă includerea unui conținut controversat pentru o educație eficientă pentru cetățenie democratică și drepturile omului în Europa de azi și în afara ei.

– Mai este clar și că introducerea unor probleme cu privire la care oamenii au păreri puternice ridică **o serie de probleme și provocări**, atât pentru profesori, cât și pentru școli în ansamblu. Există anxietăți cu privire la efectele asupra elevilor, părinților și părților interesate în cazul introducerii unor astfel de probleme; cu privire la riscul prejudecăților sau a unei influențe neadecvate a profesorilor; cu privire la complexitatea și tendința schimbătoare a acestor subiecte; și cu privire la natura sporadică și pătinitoare a resurselor primare disponibile profesorilor. Drept urmare, probleme importante sunt adesea ignorate în școli, iar expertiza profesorilor în gestiunea problemelor controversate rămâne relativ nedezvoltată.

– Există consens asupra faptului că nu există o soluție unică drept răspuns la aceste anxietăți, ci fiecare trebuie adresată individual. O serie de **metode sugerate de predare** au fost identificate ca răspuns, atât abordări globale de gestiune a problemelor controversate în general, cât și strategii individuale care ar trebui folosite în situații particulare.

– Aceste metode au implicații importante pentru dezvoltarea profesională. Însă în momentul de față, **oportunitățile pentru profesori de a primi cursuri de formare în această zonă sunt extrem de limitate**, înainte și după începerea practicării meseriei de profesor. Și **materialele de formare sunt limitate**. Un număr mic de resurse de formare au fost produse, în principal în Marea Britanie, Irlanda și SUA. Deși aceste resurse în sine sunt extrem de utile și revelatoare pentru ce s-ar putea realiza, nu sunt foarte cunoscute

52. e.g., Huddleston & Kerr (2009), Wales & Clarke (2005), ACT (2013)

53. e.g., Hess (2009), Claire (2001), Citizenship Foundation (2004)

54. E.g., CDVEC CURRICULUM DEVELOPMENT UNIT (2012), ACT (2014), Clarke (2001)

55. E.g., Fiehn (2005)

sau folosite în afara țării de origine. Și nici nu este evident cât de ușor ar putea fi transpuse în contexte diferite. În primul rând, par să presupună o cultură de învățare în care discuțiile deschise și dezbaterile sunt deja norma. Nu este cazul peste tot în Europa. Persistența formelor tradiționale de cultură de învățare și predare, în care profesorul dirijează lecția și care împiedică exprimarea de opinii și argumente contrare constituie un nivel superior de provocare, rar discutată în literatură, pentru predarea problemelor controversate. Acestea fiind spuse, analiza literaturii a revelat faptul că resursele deja existente sunt o sursă bogată de idei și activități pe care se poate dezvolta o perspectivă mai largă a unui program de formare european de predare a problemelor controversate.

– Există și o serie de probleme care par să nu fi fost accentuate suficient în literatură. În primul rând, nu se acordă mare importanță modului în care ar putea fi introduse problemele controversate în curriculum în mod **sistematic sau pe etape**. Nu se pune accent nici pe modul în care elevii ar putea fi pregătiți să recunoască ei înșiși o problemă controversată. Deși se subliniază importanța înțelegerii conceptului de „probleme controversate” de către profesor, și cum ar trebui gestionate în școală, nu se pune accent pe nevoia similară a elevilor de a înțelege același concept, poate doar cu excepția lui Stradling (1984). În limbajul utilizat în Programul de educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului a Consiliului Europei, se vorbește mult despre predarea „prin” și „pentru” probleme controversate, dar ideea de predare „a” problemelor controversate este abia menționată. Stabilirea ideii de **probleme controversate ca fiind un concept abstract** nu doar că nu i-ar ajuta pe elevi să recunoască aceste probleme în realitate și să știe cum să răspundă la ele, ci ar avea și un efect de depersonalizare a acestor probleme, transformându-le într-un subiect mai ușor de predat.

– În al doilea rând, deși se pune adesea problema întrebărilor și remarcilor spontane de natură controversată, sunt disponibile **puține sfaturi practice** pentru modul în care profesorii ar putea răspunde în diferite situații.

– În al treilea rând, același lucru se poate spune despre întrebarea dacă profesorii ar trebui sau nu să își împărtășească propriile opinii cu elevii. Avantajele și dezavantajele par să fie foarte echilibrate. Drept urmare, profesorii rămân „suspendați”, fără **direcții clare** sau strategii de acțiune.

– În al patrulea rând, cu excepția ocazionalelor sugestii de implicare a altor profesori, părinți sau membri ai comunității, în literatură se acordă puțină atenție dezvoltării **unei abordări de predare a problemelor controversate la nivelul întregii școli**. Nu se pune accent nici pe rolul conducerii școlii sau pe modul în care membrii conducerii ar putea susține profesorii la clasă.

– În al cincilea rând, se amintește adesea întrebarea dacă profesorii au suficiente cunoștințe și înțeleg suficient de bine problemele pentru a le putea gestiona eficient la clasă, însă nu se prea sugerează moduri în care profesorii ar putea dezvolta o astfel de **bază de cunoștințe** despre problemele și subiectele actuale. Acest pachet de formare nu propune informații factuale despre o serie de probleme controversate ce pot fi discutate în țările europene, însă oferă sugestii de activități de formare pentru ca profesorii să poată construi o bază de cunoștințe prin predarea în echipă și/sau apelarea la experți externi.

– În final, se pare că nu există o încercare sistemică de identificare și clasificare a **competențelor cheie** necesare pentru predarea problemelor controversate. Un motiv ar putea fi percepția că fiecare situație este diferită și că nu există o singură metodă de succes în orice circumstanțe. Totuși, în absența oricărui indicator al tipului de competențe necesare pentru predarea corectă și în siguranță a acestor probleme, este imposibilă crearea unui regim de formare sau ajutorarea profesorilor în îmbunătățirea eficienței. Totuși, deși problemele în sine sunt imposibil de clasificat, tipurile de probleme sau provocări pe care le întâmpină profesorul pot fi clasificate, de exemplu, ostilitate între elevi, exprimarea unor prejudecăți, suspiciunea față de terți. Stradling (1984) numește aceste probleme „dileme la clasă”⁵⁶. Luând în considerare de ce este nevoie pentru soluționarea acestor tipuri de dileme, atât generale, cât și mai specifice, se poate deduce un set de competențe care pot fi folosite pentru a îmbunătăți cursul de formare sau autodezvoltarea profesorului. La finalul acestui Document orientativ găsiți o listă sugerată de astfel de competențe în Anexa 1.

RECOMANDĂRI

Pe baza acestor concluzii se recomandă ca:

- ▶ Predarea problemelor controversate să fie considerată o prioritate pentru formarea profesională a profesorilor în educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, atât pentru profesorii noi, cât și pentru cei cu experiență
- ▶ Formarea să pornească de la materiale de formare deja existente de câte ori este posibil
- ▶ Materialele de formare să fie aplicabile și accesibile în toate statele membre, la toate nivelurile de educație, în toate tipurile de școli și de către toți profesorii, indiferent de specializarea lor
- ▶ Ținta formării să fie în primul rând profesorul de la clasă - deși este importantă și formarea membrilor conducerii școlii, de dragul clarității această etapă ar trebui să vină într-o fază mai târzie a formării
- ▶ Formarea să acopere o serie de competențe ale profesorilor, personale, practice și teoretice de exemplu cele prezente în Anexa 1
- ▶ Formarea să înceapă de la un nivel de bază, presupunând că profesorii nu au experiență anterioară lucrând la aceste competențe, iar ulterior se poate propune un training mai avansat
- ▶ Să se acorde atenție și includerii aspectelor practice ce par să nu fi fost abordate în profunzime în literatura existentă, de exemplu dezvoltarea conceptului (diferența dintre predarea „despre”, „prin” și „a”) de probleme controversate la elevi, metode de gestiune a întrebărilor și remarcilor spontane, și baza pe care profesorii ar trebui să decidă dacă și când își comunică elevilor propriile opinii și alianțe
- ▶ Deși este important rolul unei abordări la nivelul întregii școli și participarea unor părți interesate externe în predarea problemelor controversate, acest aspect să fie amânat pentru o fază mai târzie a formării
- ▶ Să se acorde atenție ideii de dezvoltare a unui curs de formare „modular”, de exemplu primul modul să fie o bază pentru profesorii de la clasă, un al doilea un curs mai avansat pentru liderii școlii pentru o abordare la nivelul întregii școli, un al treilea curs să implice părinții sau alte părți interesate, un al patrulea elevii și așa mai departe.

ANEXA 1

COMPETENȚELE PROFESORILOR ÎN PREDAREA PROBLEMELOR CONTROVERSATE

1. PERSONALE

- ▶ Conștientizarea propriilor credințe și valori și modul în care acestea au apărut prin experiențe personale și auto reflecție și potențialul impact asupra predării problemelor controversate.
- ▶ Conștientizarea și auto reflecția cu privire la avantajele și dezavantajele împărtășirii propriilor credințe și valori cu elevii și stabilirea unei politici personale pe baza beneficiilor pentru elevi și un simț personal de integritate.

2. TEORETICE

- ▶ Înțelegerea modului în care apare controversa și a modurilor în care este soluționată această problemă în democrație, inclusiv rolul dialogului democratic și al rezolvării pașnice a conflictelor.
- ▶ Înțelegerea rolului predării problemelor controversate în educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, inclusiv scopurile și obiectivele, metodele și provocările și modurile în care acestea pot fi depășite.

3. PRACTICE

- ▶ Utilizarea unei serii de roluri de predare, de exemplu „mediatorul neutru”, abordarea „echilibrată”, abordarea „avocatul diavolului” și abordarea „luării de poziție”, alegând și implementând aceste abordări în funcție de circumstanțe.
- ▶ Gestiunea problemelor controversate cu sensibilitate și în siguranță, alegând și implementând strategiile de predare potrivite, de exemplu stabilirea unor reguli de bază, strategii de depersonalizare și de distanțare, utilizarea unor formaturi structurate de discuție etc.
- ▶ Prezentarea corectă a problemelor, în absența unor surse neutre, echilibrate și complete de informații, de exemplu prin utilizarea învățării bazate pe problemă sau cercetare.
- ▶ Gestiunea întrebărilor și remarcilor spontane de natură controversată cu încredere, transformându-le în oportunități pozitive de predare.
- ▶ Cooperarea cu alte părți interesate cu privire la introducerea și predarea problemelor controversate, de exemplu școala, părinții sau alții, pentru a îmbogăți experiența învățării elevilor și pentru a extinde responsabilitatea provocării.

REFERINȚE

- Ashton E & Watson B (1998). 'Values education: a fresh look at procedural neutrality', *Educational Studies*, 24(2): pp.183-93.
- Berg, W., Graeffe, L. & Holden, C. (2003). *Teaching Controversial Issues: A European Perspective*. Londra: London Metropolitan University.
- Brett, P., Mompoin-Gaillard, P. și Salema M. H. (2009). *How All Teachers Can Support Citizenship and Human Rights Education: A framework for the development of competences*. Strasbourg: Consiliul European.
- CDVEC CURRICULUM DEVELOPMENT UNIT (2012). *Tackling Controversial Issues in the Citizenship Classroom: A Resource for Citizenship Education*. Dublin: Curriculum Development Unit/Professional Development Service for Teachers.
- CitizED (2004). *Teaching Controversial Issues: Briefing Paper for Trainee Teachers of Citizenship Education Teachers*. Londra: CitizED.
- Claire, H. (2001). *Dealing with Controversial Issues with Primary Teacher Trainees as Part of Citizenship Education*. Londra: London Metropolitan University.
- Claire, H. & Holden, C. (Eds) (2007). *The Challenge of Teaching Controversial Issues*, Stoke on Trent: Trentham Books.
- Clarke, P. (1992). 'Teaching controversial issues', *Green Teacher* 31. New York: Niagara Falls, NY.
- Cowan, P. & Maitles, H. (2012). *Teaching Controversial Issues in the Classroom: Key Issues and Debates*. Londra: Continuum.
- Crick Report (1998). *Education for Citizenship and the Teaching of Democracy in Schools*. Londra: QCA.
- Cremin, H. și Warwick, P. (2007). 'Subject knowledge in Citizenship' in L. Gearon. (ed) *A Practical Guide to Teaching Citizenship in the Secondary School*. Londra: Routledge. pp.20-30.
- Dearden, R. F., (1981). 'Controversial issues in the curriculum', *Journal of Curriculum Studies*, 13, (1), pp. 37-44.
- Fiehn, J. (2005). *Agree to Disagree: Citizenship and controversial issues*. London: Learning and Skills Development Agency.
- Hess, D. E. (2009). *Controversy in the Classroom: The Democratic Power of Discussion*, Londra: Routledge.
- Huddleston, T. & Kerr, D. (2006). *Making Sense of Citizenship: A CPD Handbook*. Londra: John Murray.
- Huddleston, T. & Rowe, D. (2015). 'Discussion in citizenship' in L. Gearon (Ed) *Learning to Teach Citizenship in the Secondary School: A companion to school experience*. Abingdon: Taylor and Francis, pp.94-103.
- Kelly, T. (1986). 'Discussing controversial issues: four perspectives on the teacher's role', *Theory and Research in Social Education*, 14(2):pp.113-118.
- Lambert, D. & Balderstone, D. (2010). *Learning to Teach Geography in the Secondary School: A companion to school experience*. Londra: Routledge.
- Oliver, D.W & Shaver, J.P. (1974). *Teaching Public Issues in the High School*. Logan UT: Utah State University Press.

- Oulton, C., Day, V., Dillon, J. & Grace, M. (2004). 'Controversial Issues – Teachers' attitudes and practices in the context of Citizenship Education', *Oxford Review of Education*, 30.(4), pp.489-507.
- Oxfam (2006). *Teaching Controversial Issues*. Oxford: Oxfam.
- Philpott, S., Clabough, J., McConkey, L. & Turner, T. (2013). 'Controversial issues: To teach or not too teach? That is the question' *The Georgia Social Studies Journal*, Spring 2011, 1, (1), pp.32-44.
- Scarratt, E și Davison, J. (Ed) (2012). *The Media Teacher's Handbook*. Routledge: Abingdon.
- Soley, M. (1996). 'If it's controversial, why teach it?', *Social Education*, January, pp.9-14.
- Stenhouse, L. (1970). 'Controversial Values Issues' in (Ed) Carr, W., *Values in the Curriculum*. Washington DC: NEA, pp.103-115.
- Stenhouse, L. (1983). *Authority, Education and Emancipation*, Londra: Heinemann.
- Stradling, R., Noctor, M., Baines, B. (1984). *Teaching Controversial Issues*. Londra: Edward Arnold.
- Wales, J. & Clarke, P. (2005). *Learning Citizenship: Practical Teaching Strategies for Secondary Schools*. Abingdon: Routledge Falmer.
- Wegerif, R. (2003). 'Reason and Creativity in Classroom Dialogues', *Language and Education*, 19 (3), pp.223-237.
- Wilkins, A. (2003). 'Controversy in citizenship is inevitable', *Citizenship News*: LSDA, July 2003.

RESURSE ON-LINE

- Association for Citizenship Teaching (ACT) (2014). CPD Module on 'Teaching Controversial Issues - Teaching Guide (2103) at:
http://www.teachingcitizenship.org.uk/sites/teachingcitizenship.org.uk/files/NCS%20Teaching%20Guide_V4i.pdf
<http://www.teachingcitizenship.org.uk/resource/act-citizenship-cpd-module-9-teaching-about-controversial-issues>
<http://www.teachingcitizenship.org.uk/resource/act-citizenship-cpd-module-b-controversial-issues-citizenship-primary>
- Citizenship Foundation (2004). 'Teaching about controversial issues' at: http://www.citizenshipfoundation.org.uk/lib_res_pdf/0118.pdf
- Clarke, P. (2001). Teaching Controversial Issues: a four step classroom strategy at: www.bced.gov.bc.ca.abed
- Crombie, B. & Rowe, D. (2009). Guidance for schools on dealing with the BNP (ACT) at: http://www.teachingcitizenship.org.uk/news_item?news_id=215
- Curriculum Development Unit (2012). Tackling Controversial Issues in the Citizenship Classroom: a resource for citizenship education
http://www.curriculum.ie/pluginfile.php/3018/mod_resource/content/1/Controversial%20issues.pdf
- PSHE Association (2013). Teaching 'Sensitive' Issues at:
<http://www.pshe-association.org.uk/content.aspx?CategoryID=1173>
- Richardson, R. (2011). 'Five Principles on Teaching about Controversial Issues', Instead at: <http://www.insted.co.uk/>

PARTEA B PROGRAMUL ACTIVITĂȚILOR DE FORMARE

PROGRAMUL ACTIVITĂȚILOR DE FORMARE

Programul activităților de formare este alcătuit dintr-o serie de **exerciții active și reflexive de învățare** ce explorează **predarea problemelor controversate** în contextul educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului.

- A fost creat pentru a ajuta profesorii și educatorii să recunoască **valoarea implicării tinerilor în probleme controversate la clasă și în școală** și să dezvolte **încrederea** și **capacitatea** de a gestiona sigur și eficient acest lucru.
- Programul este împărțit în **trei secțiuni**:
 - ▶ **Secțiunea unu: Introducere în problemele controversate** prezintă **conceptul** de probleme controversate și unele dintre **provocările** predării lor în clase și în școli;
 - ▶ **Secțiunea doi: Metode de predare** examinează unele dintre **metodele de predare** ce pot fi folosite în introducerea **sigură** a problemelor controversate;
 - ▶ **Secțiunea trei: Reflecție și evaluare** oferă idei pentru **autoevaluare** și **alte activități**.

IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI ACTIVITĂȚILOR DE FORMARE

Activitățile formează **program unificat** ce ar trebui implementat de-a lungul unui **seminar de formare** de două zile. Dacă aveți mai puțin timp la dispoziție, activitățile individuale pot fi selectate și incluse într-un **program mai scurt** sau folosite pentru **sesiuni de sine stătătoare**.

- Activitățile sunt **create pentru a fi folosite în toate țările europene** și pentru a fi **accesibile tuturor etapelor școlare și tipurilor de școală**, de la școala primară, la gimnaziu, la liceu, la școlile vocaționale. Sunt **potrivite pentru toți profesorii**, specialiști și non-specialiști, dar pot fi în special interesante pentru cei care planifică și predau educație civică, științe sociale și materii umaniste.
- Instrucțiunile pentru fiecare activitate sunt prezentate clar, **pas cu pas**, inclusiv tema, metoda, rezultatele așteptate și timpul necesar. Însă acestea au doar rol de ghidare. Decizia finală pentru implementarea activităților **îi aparține facilitatorului/formatorului**.

REZULTATE

Scopul general al Programul activităților de formare este **dezvoltarea competențelor profesionale ale participanților** pentru predarea problemelor controversate.

- Aceste competențe se înscriu în **trei** categorii:
 - ▶ **Competențe personale** – inclusiv abilitatea de a reflecta la propriile credințe și valori și impactul lor asupra clasei și de a judeca când este sau nu este potrivită împărtășirea lor cu elevii.

- ▶ **Competențe teoretice** – inclusiv înțelegerea naturii controverselor în democrație și rolul dialogului și al soluționării pașnice a conflictului și valoarea subiectului controversat în educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului.
 - ▶ **Competențe practice** – inclusiv abilitatea de a adopta o serie de roluri de predare la clasă, de a folosi o serie de strategii pentru gestionarea cu sensibilitate a problemelor controversate, de a prezenta echilibrat problemele în absența tuturor detaliilor, de a gestiona remarcile improvizate ale elevilor și de a coopera cu alte părți interesate.
- Dacă unele dintre aceste competențe sunt strict legate de activități specifice, altele tind să parcurgă transversal întreg programul. Facilitatorii/formatorii ar trebui să se **familiarizeze cu aceste scopuri** și să **facă referire la ele de câte ori au ocazia**.

ROLUL FACILITATORULUI/FORMATORULUI

Rolul facilitatorului/formatorului este de a **ghida** participanții în Programul activităților de formare, pregătind materialele necesare, adaptând exercițiile în funcție de interesele și nevoile participanților, gestionând timpul în mod eficient și subliniind și întărind aspecte importante de învățat.

- Facilitatorul/formatorul ar trebui să fie conștient de faptul că **nu este responsabilitatea sa să îi spună profesorului cum să predea**: participanții decid cum. Facilitatorul/formatorul poate în schimb să ajute participanții să conștientizeze consecințele probabile ale anumitor acțiuni sau politici, de exemplu dacă iau partea cuiva într-o dezbateră la clasă.
- Este important ca facilitatorul/formatorul să **clarifice de la început că nu există niciun plan secret**: rolul lor este pur și simplu acela de a ghida participanții prin program. Ar trebui să explice că rolul lor nu este de a schimba părerile participanților sau de a-i judeca în baza opiniilor lor cu privire la o anumită problemă. Din contră, ar trebui **să le ceară participanților să își comunice opiniile și experiențele** și să creeze, de câte ori se poate, oportunități pentru a le împărtăși cu ceilalți.
- O problemă ce poate apărea este ca participanții **să aștepte sau să ceară informații factuale cu privire la o anumită problemă controversată**, de exemplu cu privire la extinderea extremismului islamic, la numărul de migranți (legali și ilegali) care se deplasează între țările europene, la conflictul dintre Israel și Palestina sau la cercetări cu privire la schimbările climatice etc. Dacă se întâmplă acest lucru, facilitatorul/formatorul ar trebui să explice politicos că **scopul programului este să exploreze principiile generale** care se pot aplica oricărei probleme, nu să analizeze o anumită problemă în profunzime. Ar fi **practic imposibil** ca facilitatorul/formatorul să ofere suficiente informații pentru a satisface fiecare participant. Ar putea să adauge și ideea că deși verificarea faptelor este un aspect important din analiza unei probleme, este important să nu se bazeze prea mult pe acest lucru. „**Faptele**” pot adesea să nu fie de încredere sau să fie contestabile. Chiar dacă ar fi ideal, **verificarea tuturor faptelor cu o privire la o anumită situație nu este posibilă. Ce este mai important este cum se poate prezenta echilibrat o problemă, în lipsa tuturor faptelor** la clasă. (Acesta este subiectul activității 2.5).

SECȚIUNEA 1 INTRODUCERE ÎN PROBLEMELE CONTROVERSATE

	Activitate	Temă	Metodă	Rezultate	Durăță
1.1	Intro	Ce sunt „problemele controversate” și de ce sunt importante?	Prezentare Power Point	Definirea „problemele controversate”, cu exemple și explicații relevante pentru predarea lor	20 de minute
1.2	Scaunele muzicale	Dimensiunea emoțională a problemelor controversate	Exercițiu pe perechi despre opiniile cu privire la problemele ale participanților	Conștientizarea dimensiunii emoționale (implicațiile pentru mediul și gestiunea clasei)	20-25 de minute

	Activitate	Temă	Metodă	Rezultate	Durăță
1.3	Copacul cu omuleți	Sentimentele participanților cu privire la începutul programului	Exercițiu de auto-evaluare bazat pe un desen	Conștientizarea punctelor forte și slabe ca bază de dezvoltare	10 minute
1.4	Cald sau rece?	Ce face ca o problemă să fie controversată?	Exercițiu de clasificare cu bilețele	Conștientizarea factorilor care fac o problemă să fie controversată și a provocărilor pentru profesor	20-25 minute
1.5	Verificarea bagajului	Cum este afectată predarea problemelor controversate de către credințele și valorile personale ale profesorilor?	Discuții pe grupuri mici și perioade de reflecție în liniște	Conștientizarea modului în care propriile credințe și valori pot avea un impact asupra predării problemelor controversate	20-30 minute

SECȚIUNEA 2: METODE DE PREDARE

	Activitate	Temă	Metodă	Rezultate	Durăță
2.1	De partea cui sunteți?	Cum ar trebui abordate opiniile conflictuale și presupusele adevăruri la clasă?	Discuții în grupuri mici	Conștientizarea seriei de abordări de predare, avantajele și dezavantajele lor și când ar trebui folosite	30-40 minute
2.2	Perspective diferite	Utilizarea unor tehnici de depersonalizare pentru a proteja sensibilitățile elevilor	Muncă în echipă – traducerea unor afirmații „personale” în unele „sociale”	Familiarizarea cu tehnicile de depersonalizare	30-50 minute
2.3	Școala de la marginea pădurii	Utilizarea unor tehnici de distanțare pentru a dezamorsa probleme mai sensibile	Poveste și joc de rol (o întâlnire publică)	Familiarizarea cu tehnicile de distanțare	40-50 minute
2.4	În pantofii altcuiva	Cum să ajutăm elevii să aprecieze punctele de vedere ale altora?	Exercițiu cu tot grupul despre răspunsurile la întrebări controversate	Familiarizarea cu tehnicile de întraajutorare a elevilor în aprecierea perspectivelor alternative	30-40 minute
2.5	Cafeneaua publică	Cum se pot gestiona problemele în mod echilibrat și corect, în lipsa tuturor informațiilor contextuale?	Adresarea de întrebări și răspunderea la ele pe grupuri mici	Familiarizarea cu tehnicile de soluționare colectivă a problemelor	30 minute

2.6	Teatrul forum	Gestiunea remarcilor insensibile	Joc de rol (răspunsurile profesorului la remarci insensibile)	Gestiunea pozitivă a remarcilor insensibile	25-30 minute
-----	----------------------	----------------------------------	---	---	--------------

SECȚIUNEA 3: REFLECȚIE ȘI EVALUARE

	Activitate	Temă	Metodă	Rezultate	Durată
3.1	Bulgărele de zăpadă	Identificarea scopurilor de învățare pentru predarea problemelor controversate	Discuții în grupuri mici	Capacitatea de a identifica scopuri potrivite de învățare pentru predarea problemelor controversate	30 minute
3.2	Planul lecției	Cum ar trebui planificate activitățile de învățare ale problemelor controversate?	Muncă individuală sau în grupuri mici	Trasarea unei activități de învățare de o oră pe o temă controversată	20 minute
3.3	Scrisori cu feedback	Evaluarea programului de formare	Adresarea unei scrisori facilitatorului/formatorului	Conștientizarea modului în care programul de formare poate fi îmbunătățit – (facilitator/formator)	5 minute
3.4	Copacul ideilor	Evaluarea propriei învățări	Reflecție personală și activitate cu bilețele	Conștientizarea nivelului actual de competență profesională și a zonelor ce pot fi dezvoltate pe viitor – (participanți)	10 minute

SECȚIUNEA UNU: INTRODUCERE ÎN PROBLEMELE CONTROVERSATE

ACTIVITATEA 1.1: INTRODUCERE

– Există un consens din ce în ce mai puternic în Europa că învățarea abordării problemelor controversate este un element vital în educația pentru democrație și drepturile omului. Dezvoltă gândirea independentă și stimulează dialogul intercultural, toleranța și respectul pentru ceilalți, o abordare critică asupra presei și abilitatea de a soluționa diferențe în mod democratic, fără violență. Activitatea care urmează este creată pentru a prezenta participanților conceptul de probleme controversate, așa cum este definit în literatura actuală, tipul de probleme pe care le presupune și argumentele în favoarea predării lor în clasă și în școală.

Țel

– Introducerea conceptului de probleme controversate și luarea în considerare a motivelor pentru care ar trebui predate problemele controversate la școală

Rezultate

– Participanții:

- ▶ Pot da o definiție formală a termenului de „probleme controversate”;
- ▶ Pot identifica exemple actuale de probleme ce se subscriu acestei definiții;
- ▶ Cunosc și înțeleg diferitele motive în favoarea predării problemelor controversate în școală.

Durată

– 20 minute

Resurse

– Veți avea nevoie de:

- ▶ Slide-uri Power Point
- ▶ Laptop și proiector

Pregătire

– Trebuie să pregătiți o scurtă prezentare Power Point în care explicați ce sunt problemele controversate și de ce sunt importante în educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului. Ar trebui să includă:

- ▶ O definiție a termenului de „probleme controversate”;
- ▶ Exemple actuale de probleme controversate;
- ▶ O listă de motive pentru predarea problemelor controversate.

– Găsiți o definiție, idei, exemple și o listă de motive în favoarea predării problemelor controversate în Materialele ajutătoare de mai jos.

Sfat

Dat fiind titlul programului, este probabil ca participanții să se aștepte la ceva „foarte controversat”. Deci nu vă feriți când alegeți exemplele care să vă illustreze prezentarea – cu cât mai controversate, cu atât mai bine. Încercați să folosiți o serie de probleme diferite, de la locale la globale, dar asigurați-vă că participanții sunt deja familiarizați cu ele și le-ar recunoaște ca potențial controversate în context școlar. O serie de slide-uri cu imagini care să illustreze probleme specifice ar fi un stimul inițial eficient, de exemplu imigrație/emigrație, extremism și radicalizare, schimbările climatice, violența de gen, identitatea sexuală, drepturile LGBT, cyberbullying, corupția, protestul politic, violența în școli, experimentarea asupra animalelor sau OMG-urile.

Nouă motive în favoarea predării problemelor controversate

1. Problemele controversate sunt, prin natura lor, probleme **foarte importante** în viața unei societăți - fiecare tânăr ar trebui să învețe despre ele ca parte din educația sa socială și politică.
2. Dezbaterile problemelor controversate este parte din **procesul democratic** - îi ajută pe tineri să dezvolte o serie de competențe esențiale de cetățenie democratică, precum deschiderea, curiozitatea, disponibilitatea de a-l înțelege pe celălalt și competențele dezbaterii democratice și a soluționării pașnice a conflictelor.
3. Tinerii sunt **bombardați cu informații** despre probleme controversate zilnic prin utilizarea tehnologiilor moderne de comunicare, precum telefoanele mobile, Twitter, Facebook etc. - și au nevoie de ajutor pentru a le înțelege sensul și a le gestiona.
4. Presa adesea prezintă problemele controversate în moduri **parțial înșelătoare**, iar în absența susținerii din altă parte, este datoria școlii să se asigure că tinerii înțeleg echilibrat problemele care au potențialul să fie o parte importantă din viața lor.
5. Mereu apar **noi controverse** - învățând cum să gestioneze probleme controversate acum, tinerii vor fi mai pregătiți să le gestioneze în viitor.
6. Cercetarea problemelor controversate necesită o serie de **abilități de gândire critică și analiză** - îi ajută pe tineri să învețe cum să cântărească dovezile, să observe părtinirea și să judece în baza rațiunii și a dovezilor.
7. Abordarea problemelor controversate poate avea un impact pozitiv asupra **dezvoltării personale și emoționale** a tinerilor - îi ajută să își înțeleagă mai bine emoțiile și să își clarifice valorile, să învețe mai bine și să fie mai încrezători.
8. Predarea problemelor controversate implică probleme **reale și actuale** - ajută la introducerea educației cetățenești și despre drepturile omului.
9. Elevii adesea aduc **ei înșiși vorba despre probleme controversate**, indiferent de subiectul lecției - este mai bine ca profesorul să fie pregătit dinainte pentru gestiunea unor astfel de evenimente, decât să trebuiască să improvizeze.

ACTIVITATEA 1.2: SCAUNELE MUZICALE

– Emoțiile pot fi intense când se discută probleme controversate în public. Cu cât avem păreri mai puternice despre o problemă, cu atât este mai probabil să considerăm că părerile pe care le avem despre problema respectivă nu sunt doar detalii, ci o parte fundamentală din personalitatea noastră. Deci avem tendința să interpretăm atacurile asupra ideilor și argumentelor noastre ca atacuri asupra noastră ca indivizi și să ne simțim temători și rușinați că ne-am exprimat opiniile în fața cuiva pe care nu cunoaștem sau în care nu avem încredere. Următoarea activitate este menită să ajute participanții să exploreze dimensiunea emoțională a problemelor controversate și implicațiile pe care le au asupra mediului și asupra gestiunii clasei. Este menit și să spargă gheața între participanți, ca aceștia să înceapă să se cunoască mai bine.

Țel

– Explorarea dimensiunii emoționale a problemelor controversate și implicațiile pentru mediul de la clasă și gestiunea clasei

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Conștientizează natura emoțională a problemelor controversate;
 - ▶ Pot identifica ce fel de emoții e probabil să apară atunci când se discută probleme controversate;
 - ▶ Conștientizează implicațiile acestora pentru mediul și gestiunea clasei.

Durată

– 20-25 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ O listă de afirmații controversate
 - ▶ Dispozitive pentru muzică, de exemplu un CD player, un laptop și boxe

Pregătire

– Gândiți-vă la câteva afirmații controversate, 5 sau 6. Încercați să alegeți exemple care să trezească emoțiile participanților, care vor duce la opinii diferite și care e probabil să fie de interes pentru tinerii cărora le vor fi predate.

Exemple de afirmații de discutat

- ▶ „Se pune prea mult accent pe drepturile copiilor și nu suficient pe responsabilitățile copiilor”
- ▶ „Cuplurile gay ar trebui să poată adopta”
- ▶ „Uniunea Europeană este o pierdere de timp și de bani și ar trebui dizolvată”
- ▶ „Părinții nu ar trebui să aibă voie să își lovească copiii”
- ▶ „Armele nucleare sunt necesare pentru menținerea păcii”
- ▶ „Tinerii ar trebui să poată vota de la vârsta de 16 ani”
- ▶ „Ar trebui reinstabilită pedeapsa cu moartea pentru cei vinovați de acte violente de extremism”
- ▶ „Animalele ar trebui să aibă același drepturi ca și oamenii”
- ▶ „Eutanasia oferă o moarte demnă și nu ar trebui condamnată”
- ▶ „Părinții ar trebui să își poată planifica biogenetic copiii, este dreptul lor de consumatori”
- ▶ „Bogații ar trebui taxați mai puțin pentru că produc bogăție și locuri de muncă”
- ▶ „Nu ar trebui să existe limite pentru mișcările populațiilor între țări”
- ▶ „Egalitatea de gen axată pe drepturile femeilor duce la discriminare împotriva bărbaților”
- ▶ „Ar trebui legalizat canabisul”
- ▶ „Identitatea sexuală este construită de societate și nu de natură”
- ▶ „Politicienii doar își apără propriile interese”
- ▶ „Fumătorii și persoanele supraponderale ar trebui să își plătească singuri pentru asigurarea medicală”
- ▶ „Discursul despre drepturile omului și legislația pe tema egalității au mers prea departe și duc la o societate care nu își asumă riscuri”

Metodă

1. Puneți scaune la întâmplare prin cameră, câte două față în față, unul pentru fiecare participant.
2. Spuneți-le participanților că urmează să audă muzică. Atunci când începe muzica, ar trebui să înceapă să meargă la întâmplare prin încăperea (sau chiar să danseze dacă vor). Când se oprește muzica, ar trebui să se așeze repede pe cel mai apropiat scaun, în așa fel încât fiecare ajunge față în față cu cineva. În acest punct citiți cu voce tare una dintre afirmații. Persoana care s-a așezat a doua din fiecare pereche are 30 de secunde pentru a-i spune partenerului său părerea sa personală asupra problemei citite cu voce tare. În acest timp, partenerul ar trebui să stea în liniște și să nu dea de înțeles dacă este sau nu de acord. Apoi, este rândul partenerului să își exprime părerea asupra subiectului în 30 de secunde.
3. Dați drumul la muzică și citiți încă o afirmație.
4. Apoi repetați procesul.
5. Faceți acest lucru de mai multe ori, pentru cât de multe afirmații aveți timp. O variațiune a exercițiului ar fi ca după participării au înțeles cum funcționează jocul, să le cereți sugestii de afirmații de discutat - dar insistați că subiectele trebuie să fie „foarte controversate”.
6. Aranjați scaunele în cerc pentru discuții.

Sfat

Unii participanți pot fi îngrijorați cu privire la a-și împărtăși în public opiniile personale. (De fapt, aceasta este o lecție în sine). Spuneți-le că este singurul exercițiu în care li se va cere să facă acest lucru. Vor vorbi doar cu o singură persoană o dată și nu vor fi judecați în baza viziunilor pe care le exprimă sau nu. Explicați-le că este important să fie în această situație pentru a putea aprecia și gestiona emoțiile care e probabil să apară când se discută probleme controversate la școală.

Discuție

- Începeți discuția despre ce au simțit participanții în timpul exercițiului și ce pot învăța din el despre gestiunea problemelor controversate la clasă, de exemplu La ce cred că ar trebui să se aștepte când le cer elevilor să își exprime opiniile personale la clasă? Ce fel de mediu la clasă ar fi cel mai util pentru discutarea problemelor controversate și cum poate fi creat? Ce cred despre ideea de a avea reguli ale clasei sau ale școlii care să ghideze discuțiile?

Sfat

Este o idee bună să aveți discuții relativ scurte în această etapă. Explicați că vor mai fi oportunități de reflecție și dialog pe parcursul programului.

[Activitate adaptată din: <http://www.anti-bias-netz.org/>]

ACTIVITATEA 1.3: COPACUL CU OMULEȚI

– Auto reflecția este un aspect important din dezvoltarea profesională a profesorilor. Următoarea activitate este menită să ajute participanții să reflecteze și să își noteze sentimentele din etapele inițiale ale programului.

Țel

– Să ajute participanții să reflecteze la sentimentele din etapele inițiale ale programului.

Rezultate

– Participanții:

- ▶ Își recunosc punctele tari și punctele slabe inițiale în raport cu predarea problemelor controversate, ca bază de dezvoltat.

Durată

– 10 minute

Resurse

– Veți avea nevoie de:

- ▶ Copii ale desenului copacului cu omuleți

Pregătire

– Faceți copii ale desenului Copacul cu omuleți de mai jos, o copie pentru fiecare participant

Metodă

1. Distribuți copii cu desenul Copacul cu omuleți.
2. Cereți-le participanților să se uite în liniște la desen câteva secunde și să decidă care dintre personaje reprezintă cel mai bine modul în care se simt acum - cu privire la program și la ideea de a preda unele dintre problemele controversate menționate. Pot colora sau hașura personajul pe care l-au ales.
3. Mai acordați-le câteva minute să își împărtășească alegerea cu ceilalți dacă doresc, dar subliniați că nu este obligatoriu dacă nu vor.
4. Explicați că veți reveni la acest exercițiu la finalul programului pentru a vedea dacă și cum li s-au schimbat sentimentele între timp.

ACTIVITATEA 1.3: MATERIALE AJUTĂTOARE

Copacul cu omuleți

© Copyright Pip Wilson și Ian Long 2003

Pentru a achiziționa acest produs, vă rugăm să accesați www.blobtree.com și să alegeți 'The Blob Tree'

ACTIVITATEA 1.4: CALD SAU RECE?

– De ce sunt controversate unele probleme? De ce unele probleme sunt mai controversate decât altele? Următoarea activitate este menită să ajute participanții să exploreze factorii care fac ca o problemă să fie controversată și provocările diferitelor tipuri de problemă la clasă și în școală.

Țel

– Explorarea diferiților factorii care fac ca o problemă să fie controversată și provocările pe care le presupun diferitele tipuri de probleme în clasă și în școală

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Conștientizează ce fel de factori fac o problemă să fie controversată;
 - ▶ Recunosc provocările pe care le presupun diferitele tipuri de probleme în clasă și în școală.

Durată

- 20-25 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Bilețele - mai multe pentru fiecare participant
 - ▶ Trei etichete mari - „FIERBINTE”, „RECE” și „CĂLDUȚ”
 - ▶ Un perete gol
 - ▶ Fișe

Pregătire

– Găsiți o bucată de perete gol și lipiți o etichetă mare pe care scrie „FIERBINTE” la un capăt. Atașați o altă etichetă pe care scrie „RECE” la celălalt capăt, și una pe care scrie „CĂLDUȚ” pe la mijloc. Faceți copii cu fișele despre factorii care fac o problemă să fie controversată - una pentru fiecare participant - sau transformați-le în slide-uri Power Point (materiale ajutătoare mai jos).

Metodă

1. Dați fiecărui participant 5 sau 6 bilețele.
2. Cereți-le să se gândească la exemple de probleme controversate și să scrie una pe fiecare bilețel. Explicați-le că „nu este nevoie să fie precauți” - pot să propună probleme cât de controversate vor.
3. Încurajați-i să se gândească la cum se simt gândindu-se la predarea problemei controversate pe care au ales-o.
4. Cereți-le să lipească bilețelul pe perete, în funcție de cât de confortabil sau inconfortabil se simt la gândul de a preda acea problemă - RECE pentru complet confortabil, FIERBINTE pentru prea greu de gestionat și CĂLDUȚ pentru sentimente echilibrate.
5. Dați-le câteva minute să se uite la problemele pe care le-au ales ceilalți și la locul unde le-au poziționat.
6. Aranjați scaunele în cerc pentru discuții.

Sfat

Acest exercițiu este cel mai eficient dacă este făcut în liniște. Le permite participanților să își dezvolte și exprime propriile griji și anxietăți, fără a fi influențați de alții.

Variațiuni

Există diferite exerciții similare pe aceeași temă, oricare poate fi folosit în locul celui de mai sus:

Sfoara de întins haine - O bucată de sfoară atârnată dintr-un capăt în celălalt al camerei, la înălțimea capului. Un capăt are eticheta „RECE”, celălalt „FIERBINTE”, iar la mijloc este „CĂLDUȚ”. Participanții își scriu problemele pe cartonașe și le atașează pe sfoară cu cleme de rufe.

Votul cu picioarele - O serie de probleme controversate sunt scrise pe cartonașe și așezate pe podea. Fiecare este abordată pe rând, participanții se poziționează mai aproape sau mai departe de problemă, în funcție de cât de confortabil/inconfortabil se simt predând-o.

Umblatul pe linie - Se trasează pe podea o linie, de-a lungul camerei, din bandă adezivă sau cu o sfoară. Facilitatorul/formatorul numește o serie de probleme și participanții se poziționează pe linie în funcție de cât de confortabil sau de inconfortabil se simt predând fiecare subiect - la un capăt FIERBINTE și inconfortabil, iar la celălalt RECE și confortabil.

Peretele cu graffitti - Un spațiu de pe perete este numit „Peretele cu graffitti”. Participanții își scriu problemele controversate pe bilețele și le lipesc pe perete, cu comentarii despre cât de confortabil sau inconfortabil se simt cu gândul la ideea de a le preda. Citesc ce au scris alții și își adaugă propriile comentarii pe bilețele.

Discuție

- Dați-le copii cu fișele și începeți o discuție despre provocările presupuse de diferitele tipuri de probleme la clasă.

Sfat

Provocările predării problemelor controversate tind să țină de câteva categorii. Pentru a facilita discuțiile pe marginea acestui subiect, poate fi util să trasați dinainte o listă. Ar putea include:

Rolul profesorului

De partea cui ar trebui să fie profesorul într-o ceartă?

Cum poate profesorul să evite critica din cauza părtinirii sau îndoctrinării?

Mediul și controlul clasei

Cum poate profesorul să stimuleze un mediu sigur de învățare? Cum poate profesorul să țină clasa sub control?

Cunoștințele profesorului cu privire la probleme

Cum poate profesorul să se asigure că știe despre problemele abordate? Cum pot face să pară că stăpânesc problemele?

Experiențele personale și reacțiile tinerilor la probleme

Cum se poate reduce riscul ca elevii să se supere sau să fie ofenșați? Cum pot gestiona profesorii situația dacă elevii se supără?

Gestiunea timpului

Cum pot fi introduse toate aceste elemente într-o lecție sau o serie de lecții?

Unde se trage linia cu privire la durata de discutare a unei probleme?

ACTIVITATEA 1.4: MATERIALE AJUTĂTOARE

Factori care fac o problemă să fie controversată

ACTIVITATEA 1.5: VERIFICAREA BAGAJULUI

– Toată lumea are cu sine un set de credințe și de valori care afectează modul în care văd lumea și se comportă. Acestea se numesc și „bagaj cultural”. Aceste credințe și valori trec adesea neobservate de cei care le au. Nu realizează că experiențele lor sunt filtrate în acest fel. Profesorii nu sunt diferiți din acest punct de vedere. Exercițiul care urmează este menit să exploreze modul în care credințele și valorile profesorilor le pot afecta atitudinile în raport cu problemele controversate, cum pot fi încurajați participanții să reflecteze la modul în care propriile credințe și valori le pot afecta gestiunea problemelor controversate în clasă și în școală.

Țel

– Explorarea modului în care propriile credințe și valori le pot afecta atitudinile față de problemele controversate și încurajarea participanților să reflecteze la impactul propriilor credințe și valori.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Înțeleg cum propriile credințe și valori ale profesorilor le pot afecta atitudinile profesionale față de problemele controversate;
 - ▶ Conștientizează impactul propriilor credințe și valori asupra acțiunilor lor ca profesori.

Durată

- 20-30 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Seturi de cartonașe de discuție
 - ▶ Cartonașe goale
 - ▶ Pungi mici
 - ▶ Foaie de flipchart și cariocă

Metodă

– Faceți niște seturi de cartonașe de discuție folosind modelul oferit în materialul ajutor de mai jos. Alegeți nume și „tipologii” de personalitate care e probabil să le fie familiare participanților. Cartonașele sunt pentru muncă în echipă pe grupuri mici, deci veți avea nevoie de atâtea seturi de cartonașe, câte echipe intenționați să creați. Puneți seturile în pungi de hârtie. Veți avea nevoie și de cartonașe goale, unul pentru fiecare participant, pentru finalul exercițiului.

Proces

1. Împărțiți participanții pe grupuri mici.
2. Dați fiecărui grup o pungă cu seturile de cartonașe. Explicați că fiecare cartonaș cuprinde informații despre un profesor (nu unul pe care îl cunosc!).
3. Spuneți grupurilor să aleagă unul dintre profesori (dintre cartonașe) la întâmplare.
4. Cereți-le să citească informațiile despre profesor de pe cartonaș și să discute cum cred că ar putea fi influențată poziția pe care o iau în raport cu problemele controversate și modul în care el sau ea le gestionează la clasă și la școală.
5. Acordați grupurilor câteva minute să discute acest lucru, apoi repetați procesul de două sau de trei ori cu alte cartonașe.
6. Rearanjați scaunele în cerc și invitați câțiva voluntari să raporteze concluziile grupului - luând cartonașele pe rând și observând dezacordurile dintre interpretările diferitelor grupuri pe măsură ce avansează.
7. Introduceți și explicați noțiunea de „bagaj cultural” și relevanța sa pentru predarea problemelor controversate.

Discuție

– Începeți discuția despre modul în care credințele și valorile profesorilor le pot influența gestiunea problemelor controversate, de exemplu de unde cred că vin credințele și valorile profesorilor? Cât de ușor cred că este pentru profesori să își identifice propriile prejudecăți și presupuneri?

- Finalizați exercițiul cerându-le participanților să reflecteze independent la propriile credințe și valori ca profesori și la cum le poate fi afectată gestiunea problemelor controversate. Dați fiecărui participant un cartonaș gol pe care să scrie o propoziție despre ei înșiși folosind modelul cartonașelor de discuție. Încurajați-i să se gândească serios la acest lucru și la implicațiile sale în modul în care abordează problemele la clasă și la școală. Spuneți-le că acest exercițiu este doar pentru ei și nu trebuie împărtășit cu nimeni. Exercițiul ar trebui făcut în liniște. După 3 sau 4 minute, permiteți-le celor care vor să își împărtășească gândurile cu un partener să o facă, dar subliniați că nu este obligatoriu.

Sfat

Perioada de auto reflecție de la final este esențială în acest exercițiu. Este important să îi alocați suficient timp.

Sugestie

O sugestie din Irlanda este o discuție ulterioară despre „bagajul” personal pe care îl duc profesorii cu ei la școală, luând în considerare „bagajul” oficial pe care îl asumă atunci când devin angajați publici. Aici se numără și responsabilitățile legale pe care le au prin legislația formală și politicile oficiale, precum și prin așteptările conducerii școlii și ale inspectorilor și imperatiivele morale care sunt asociate cu apartenența la profesia de profesor.

Variațiuni

Care este teroristul? Un grup de profesori în formare din Marea Britanie a creat un exercițiu în care participanții primesc un număr de imagini cu fețe de oameni (decupate din reviste) și li se cere să decidă: „Care este teroristul?” Nu există un răspuns corect, dar participanții sunt încurajați să reflecte la ce se întâmplă în capul lor când iau decizia: „Ce căutați?” Se gândesc la criteriile pe care le aplică și la măsura în care erau conștienți de ele.

Care este heterosexual? Un exercițiu similar cu fețe este folosit în educația sexuală și de relații din Suedia. De această dată, întrebarea este: „Care este heterosexual?”

Acest tip de exercițiu funcționează cel mai bine atunci când fețele alese nu dau niciun indiciu cu privire la care ar fi răspunsul corect. Noțiunile preconcepute sau stereotipurile sunt doar în mintea participanților.

ACTIVITATEA 1.5: MATERIALE AJUTĂTOARE

Modele pentru cartonașele de discuții

Karinei ...îi plac muzica populară și dansurile populare, este foarte patriotă și membră într-un partid politic naționalist	Peter ...a crescut într-o familie foarte religioasă, nu bea și nu fumează și își asumă roluri în serviciile religioase de la lăcașul de cult pe care îl frecventează
Deepa ... a venit în această țară ca refugiat și nu a uitat niciodată cât de rău a fost tratată în primii ani aici	Helena ... a trăit o vreme într-un refugiu pentru femei și este o susținătoare înfocată a drepturilor femeilor
Ali ...este un reprezentant al sindicatului și participă la campanii ce vizează o serie de probleme legate de drepturile omului, în special cu privire la condițiile de lucru acasă și în străinătate	Rolf ... s-a recalificat, devenind profesor după ani în armată, unde a și devenit ofițer

Tatiana ... vine din una din cele mai vechi și mai bogate familii din țară și a fost educată în străinătate

Wim ... este într-o relație cu o persoană de același sex de câțiva ani, dar crede că nimeni din școală nu știe acest lucru

SECȚIUNEA DOI – METODE DE PREDARE

RĂSPUNSUL LA PROVOCĂRI

- Cunoașterea metodelor potrivite de predare și competența sau capacitatea și încrederea de a le aplica eficient în clasă și în școală sunt elemente centrale pentru succesul predării problemelor controversate. Mereu există o doză de risc în introducerea unui subiect sensibil, dar elementul de risc poate fi redus considerabil cu utilizarea judicioasă a tehnicilor de predare.
- Există o serie de **provocări pedagogice cheie** ce trebuie întâmpinate, inclusiv:
 - ▶ Cum ar trebui să se răspundă elevilor când aceștia **pretind că ceva ar fi adevărat**, inclusiv dacă profesorul ar trebui să ia partea cuiva – pentru ca profesorul să nu se simtă compromis sau ca elevii să nu creadă că există un „complot”?
 - ▶ Cum pot fi protejate **sensibilitățile elevilor** din culturi și culturi diferite sau care au o legătură personală sau de familie cu subiectul – pentru ca elevii să nu fie stânjeniți, victimizați sau alienați, sau supuși la hărțuire sau bullying?
 - ▶ Cum se pot **aplana tensiunile** și preveni discuțiile aprinse – în așa fel încât să se păstreze controlul clasei și elevii să poată discuta liber?
 - ▶ Cum pot fi încurajați elevii **să asculte punctele de vedere ale altora** – pentru ca elevii să ajungă să îi respecte pe alții și să le aprecieze opiniile?
 - ▶ Cum pot fi gestionate **echitabil** problemele controversate, fără cunoștințe detaliate asupra contextului sau fără surse cu dovezi cu privire la un subiect – în așa fel încât profesorii să nu se simtă vulnerabili la criticism cu privire la părtinire sau incompetență?
 - ▶ Cum se poate răspunde la **întrebări neașteptate** despre probleme controversate și cum se pot gestiona **remarcile insensibile** – ca integritatea profesorului să fie menținută și ca alți elevi să nu se simtă răniți sau ofențați?

Aceste provocări sunt abordate în Secțiunea 2 a Programului activităților de formare. Fiecare dintre activitățile din această secțiune este centrată pe o problemă diferită și propune o altă metodă de predare. Participanții experimentează metodele de predare în acțiune prin exerciții de învățare activă care pot fi replicate la clasă și la școală. Discută ce au învățat din fiecare exercițiu și își împărtășesc între ei ideile.

ACTIVITATEA 2.1: DE PARTEA CUI SUNTEȚI?

– Profesorii au dreptul la propriul punct de vedere, ca toată lumea. Totuși, acest lucru nu înseamnă neapărat că ar trebui să le împărtășească cu elevii sau că ar trebui să favorizeze elevii care sunt de aceeași părere cu ei. Deci cum ar trebui să răspundă un profesor la opiniile și argumentele conflictuale de la clasă? De partea cui ar trebui să fie? Acest exercițiu este menit să le prezinte participanților o serie de abordări pedagogice ca răspuns la această întrebare, fiecare cu avantajele și dezavantajele ei.

Țel

– Explorarea avantajelor și dezavantajelor diferitelor abordări pedagogice pentru diversificarea opiniilor de la clasă.

Obiective

- Participanții:
 - ▶ Conștientizează spectrul de poziții pe care le pot lua cu privire la problemele controversate;
 - ▶ Înțeleg avantajele și dezavantajele fiecăreia;
 - ▶ Înțeleg situațiile în care poate fi folosită fiecare.

Durată

– 30-40 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Foi de flipchart și markere
 - ▶ Cartonașe de discuție
 - ▶ Agrafe de hârtie
 - ▶ Bandă adezivă
 - ▶ Fișe

Pregătire

– Folosiți șablonul oferit pentru a crea niște cartonașe de poziție pentru exercițiul de muncă în echipă. Vor fi 6 grupuri, deci ar trebui să faceți 6 cartonașe - unul pentru fiecare grup. Veți avea nevoie și de copii ale fișei despre Rolul profesorului în discuțiile la clasă - una pentru fiecare participant.

Proces

1. Amintiți-le participanților că una din trăsăturile fundamentale ale problemelor controversate este conflictul de opinie. O provocare în predarea problemelor controversate este decizia poziției care ar trebui luată în raport cu problema. Profesorul ar trebui să ia partea cuiva? Dacă da, a cui? Dacă nu, se asigură că problemele sunt discutate echilibrat și că procesul de a le discuta este unul pur educațional? Explicați faptul că există diferite poziții pe care profesorii le pot lua și că activitatea în care vor participa este menită să îi ajute să evalueze unele dintre aceste poziții.
2. Împărțiți participanții în 6 grupuri și aranjați fiecare grup la o masă.
3. Dați o foaie de flipchart, un marker, o foaie de hârtie și unul dintre cartonașe fiecărui grup.
4. Cereți grupurilor să se gândească la pozițiile de pe cartonașul lor și să discute avantajele și dezavantajele adoptării lor ca politică de predare a problemelor controversate. Ar trebui să își noteze concluziile pe foaia de flipchart, împărțită pe verticală - o parte pentru avantaje și alta pentru dezavantaje. Explicați-le că nu ar trebui să folosească toată hârtia la această etapă, ci să lase o parte goală pentru mai târziu.
5. După ce s-au scurs 3 sau 4 minute, cereți fiecărui grup să își atașeze cartonașul cu poziția în partea de sus a foii, cu agrafa de hârtie și să se mute la o altă masă.
6. La următoarea masă vor citi comentariile grupului precedent, bifând lucrurile cu care sunt de acord și adăugându-și propriile comentarii acolo unde nu sunt de acord sau consideră că lipsește ceva.
7. După câteva minute, mai puține decât în prima etapă, cereți-le să treacă la următoarea masă și să repete procesul.

8. Repetați procesul până când toată lumea a ajuns la toate mesele. Apoi lipiți foile de flipchart pe perete și invitați participanții să vină să le citească.
9. Rearanjați scaunele în cerc. Înmânați participanților fișele și cereți-le să le citească în liniște, notând informațiile suplimentare și numele date diferitelor poziții.

Discuție

- Sugerați două sau trei probleme controversate și conduceți o scurtă discuție despre abordarea de predare cea mai potrivită pentru gestiunea lor.
- Trageți concluziile rugând participanții să încerce să formuleze un îndrumar de bază pentru când ar trebui folosite sau nu diferitele abordări.

ACTIVITATEA 2.1: MATERIALE AJUTĂTOARE

Cartonașe de poziție

Faceți-vă perspectivele cunoscute mereu	Adoptați rolul unui mediator neutru– nu vă comunicați niciodată perspectivele
Asigurați-vă că elevii au acces la o varietate de perspective asupra fiecărei probleme	Puneți perspectivele elevilor sub semnul întrebării argumentând ideea opusă față de a lor
Încercați să susțineți anumiți elevi sau grupuri de elevi, argumentând în favoarea lor	Promovați mereu perspectiva „oficială” asupra unei probleme - ce așteaptă autoritățile de la dumneavoastră

Pozițiile profesorilor asupra problemelor controversate

Luarea de poziție: Când profesorul își face mereu cunoscute perspectivele în timpul discuțiilor.	
<p>Potențiale puncte forte</p> <p>Elevii vor încerca oricum să ghicească ce crede profesorul. Dacă vă exprimați poziția, toate cărțile sunt pe masă.</p> <p>Dacă elevii știu care este perspectiva profesorului cu privire la problemă, pot să nu îi ia în seamă prejudecățile și părtinirile.</p> <p>Este mai bine să vă exprimați preferințele după discuție, decât înainte.</p> <p>Ar trebui folosită doar dacă opiniile diferite ale elevilor sunt tratate cu respect.</p> <p>Poate fi o metodă excelentă de menținere a credibilității în fața elevilor, din moment ce aceștia nu se așteaptă să fim neutri.</p>	<p>Potențiale puncte slabe</p> <p>Poate înăbuși discuția de la clasă, inhibând elevii de la a argumenta împotriva profesorului.</p> <p>Îi poate încuraja pe elevi să argumenteze vehement o poziție în care nu cred de fapt, doar ca să îl contrazică pe profesor.</p> <p>Elevilor este adesea greu să distingă între fapte și valori. Este și mai dificil dacă prezentatorul acelor fapte și valori este aceeași persoană, adică profesorul.</p>

Neutralitatea exprimată**În care profesorul adoptă rolul de mediator imparțial al discuției de grup.****Potențiale puncte forte**

Minimizează influența nedorită a părții profesurii.

Dă fiecăruia o șansă să participe liber la discuție.

Lasă loc de o discuție deschisă, în care elevii pot să se gândească la probleme și întrebări la care profesorul nu s-a gândit.

Prezintă o bună oportunitate pentru elevi să își exerseze abilitățile de comunicare.

Funcționează bine dacă aveți multe materiale pentru context.

Potențiale puncte slabe

Elevilor li se poate părea artificial.

Poate strica raportul dintre profesor și clasă dacă nu funcționează.

Depinde dacă elevii s-au familiarizat cu metoda altundeva în școală sau va dura o vreme să se obișnuiască.

Ar putea să întărească atitudinile și prejudecățile preexistente ale elevilor.

Foarte dificil cu elevi mai puțin abili.

Rolul mediatorului neutru nu este mereu potrivit cu personalitatea profesorului.

O abordare echilibrată:**În care profesorul le prezintă elevilor o serie de perspective diferite.****Potențiale puncte forte**

Una dintre funcțiile principale ale profesorilor de studii umaniste sau sociale este să reliefeze faptul că problemele nu sunt în alb sau negru.

Necesară atunci când clasa este polarizată cu privire la o problemă.

Cea mai utilă în gestiunea unor probleme despre care există multe informații contradictorii.

Dacă grupul clasei nu emite o variațiune de perspective, este rolul profesorului să prezinte alte aspecte.

Potențiale puncte slabe

Există cu adevărat o varietate echilibrată de opinii?

Evită ideea centrală că „adevărul” este o zonă gri ce se găsește între două seturi diferite de opinii.

Echilibrat înseamnă lucruri foarte diferite pentru oameni - predarea nu face abstracție.

Poate duce la lecții conduse de profesor, cu intervenții constante din partea acestuia, ca să le amintească elevilor de așa-zisul echilibru.

Strategia avocatul diavolului:**În care profesorul ia intenționat poziția opusă celei exprimate de elevi sau din materialele de predare.****Potențiale puncte forte**

Poate fi distractiv și eficient în stimularea elevilor să contribuie la discuție.

Esențială atunci când grupul pare să cadă de acord.

Cele mai multe clase par să aibă tendința de a cădea de acord cu majoritatea, tendință ce trebuie pusă sub semnul întrebării.

Animă discuția când aceasta începe să se stingă.

Potențiale puncte slabe

Elevii pot identifica profesorul cu perspectiva pe care o înaintează - iar părinții se pot îngrijora.

Poate întări prejudecățile elevilor.

Aliatul:**Profesorul ia partea unui elev sau unui grup de elevi****Potențiale puncte forte**

Ajută elevii mai slabi sau grupurile marginalizate din clasă să aibă o voce.

Le arată elevilor cum pot construi și dezvolta argumente.

Îi ajută pe elevi să aprecieze idei și argumente pe care altfel nu le-ar asculta.

Dă un exemplu de muncă în colaborare.

Potențiale puncte slabe

Alți elevi pot avea senzația că este un mijloc subtil din partea profesorului de a-și promova propriile perspective.

Alți elevi pot vedea această abordare drept favoritism.

Îi face pe elevi să creadă că nu trebuie să se deranjeze să își argumenteze punctul de vedere, pentru că profesorul o va face pentru ei.

Abordarea „atitudinii oficiale”:**Profesorul promovează ideile acceptate de autoritățile publice****Potențiale puncte forte**

Poate conferi legitimitate oficială profesorului.

Protejează profesorul de incriminare de către autorități.

Permite prezentarea corectă a unor valori pe care elevii poate le-au înțeles doar pe jumătate înainte, sau nu le-au înțeles bine.

Potențiale puncte slabe

Îi face pe elevi să simtă că profesorul nu este interesat să le audă perspectivele.

Dacă profesorul are o perspectivă diferită, poate simți că și-a încălcat propriile valori.

Diferite autorități publice pot prezenta perspective oficiale conflictuale, deci cum poate profesorul să aleagă una?

Nu există mereu o poziție oficială.

Este posibil ca poziția oficială să încalce legislația cu privire la drepturile omului.

ACTIVITATEA 2.2: PERSPECTIVE DIFERITE

– Unul dintre aspectele dificile ale predării problemelor controversate este gestiunea problemelor în care **elevii sunt implicați personal**, cum ar fi discutarea imigranților când sunt copiii imigranți în clasă. Este o provocare și mai mare când nu se știe dacă cineva din clasă este sau nu implicat. Un mod de a reduce riscul de a ofensa din greșeală sensibilitățile personale ale elevilor sau de a-i aliena este punerea problemei în termeni sociali mai degrabă decât personali. Această tehnică este cunoscută drept „depersonalizarea”. În activitatea următoare, participanții explorează avantajele și dezavantajele aceste tehnici și moduri în care poate fi aplicată în practică.

Țel

– Explorarea modurilor în care sensibilitățile personale ale elevilor pot fi protejate prin „depersonalizarea” limbajului prin care sunt discutate problemele.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Conștientizează problemele care pot apărea când elevii sunt implicați personal într-o problemă;
 - ▶ Înțeleg cum pot fi evitate unele probleme prin schimbarea limbajului folosit pentru discutarea unei probleme;
 - ▶ Pot formula afirmații despre probleme controversate în termeni societali, mai puțin amenințători.

Durată

- 30-50 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Exemple de întrebări „personale” pe foi de hârtie
 - ▶ Exemple de întrebări „personale” reformulate ca întrebări „societale”

Pregătire

– Realizați o listă de întrebări pe diferite probleme controversate, în care întrebarea este adresată direct elevilor, familiilor sau comunităților lor, de exemplu „Crezi că este un păcat să fii gay?” Încercați să alegeți exemple care chiar ar putea compromite elevi din clasă sau din școală. Găsiți exemple din diferite țări în materialele ajutătoare de mai jos. Scrieți întrebările pe bucăți de hârtie. Aveți nevoie de o întrebare pentru fiecare doi participanți.

- Veți avea nevoie și de două sau trei exemple pregătite de moduri în care se pot reformula întrebările „personale” în unele „societale”, de exemplu
 - ▶ „Ce credeți despre muncitorii migranți?” (PERSONAL)
 - ▶ „Ce cred oamenii despre muncitorii migranți?” (SOCIETAL)
 - ▶ „Care este atitudinea dumneavoastră față de adopția de către cuplurile gay?” (PERSONAL)
 - ▶ „Cum vede societatea adopția de către cuplurile gay?” (SOCIETAL)

Poate fi util să le prezentați pe un slide Power Point.

Metodă

1. Introduceți activitatea vorbind pe scurt despre situații în care elevii sunt implicați personal într-o problemă ridicată la clasă sau la școală. Întrebați participanții dacă au avut astfel de experiențe și dacă au apărut probleme sau să vă spună situații în care ar putea fi o problemă.
2. Accentuați importanța protejării tinerilor în astfel de situații și explicați tehnica „depersonalizării” folosind exemplele pe care le-ați pregătit.
3. Împărțiți participanții pe perechi și dați fiecărei perechi o întrebare pe care trebuie să o depersonalizeze.
4. Perechile își prezintă sugestiile pe rând în fața grupului și speculează cu privire la posibilele riscuri în cazul în care întrebările nu sunt depersonalizate.

Sfat

De obicei este mai ușor să începeți cu întrebări cu cuvinte care denotă explicit perspectiva, de exemplu, „tu”, „al tău” pentru o perspectivă personală și „unii”, „cineva”, „societatea” pentru una socială. Puteți trece de la exemple unde perspectiva este mai puțin explicită, de exemplu de la „Credeți că se pot face glume despre religie?” la „Se pot face glume despre religie?”

Variațiune

Într-o variantă alternativă a acestei activități, dezvoltată în Muntenegru, participanții sunt împărțiți pe grupuri și primesc o listă de subiecte controversate, cum ar fi romii, violența domestică, contracepția. Folosind aceste subiecte, grupurile se gândesc la exemple de întrebări care cred că ar fi mai bine să fie depersonalizate și încearcă să facă acest lucru.

Versiunea folosită aici este o adaptare a activității originale dezvoltate în Irlanda (CDVEC Curriculum Development Unit (2012) *Tackling Controversial Issues in the Classroom: A Resource for Citizenship Education*).

Discuție

- Începeți o scurtă discuție despre valoarea depersonalizării vocabularului folosit la clasă, de exemplu întrebând: care consideră că sunt avantajele și dezavantajele? Cât de ușor li de pare de făcut? Cred că este mereu necesar?

Sfat

Poate fi util să avertizați participanții că, deși foarte utilă în anumite situații, această tehnică nu este aplicabilă în toate circumstanțele și nu ar trebui să devină regulă. Formatorii de profesori din Irlanda, de exemplu, subliniază dificultatea abordării problemelor religioase și interculturale din Irlanda de Nord fără ca profesorii și elevii să își prezinte perspectivele personale din societatea în care trăiesc și în care au crescut. În plus, există motive bune pentru a cere sentimente și opinii personale, de exemplu pentru a adânci înțelegerea mai multor perspective, pentru a învăța mai multe despre influența culturii și a istoriei asupra modului în care problemele au evoluat și sunt prezentate, pentru a crește empatia și pentru a asigura faptul că discuția este realistă și bazată pe „viața reală”.

ACTIVITATEA 2.2: MATERIALE AJUTĂTOARE

Exemple de afirmații „personale”

- ▶ Câți dintre **voi** nu v-ați născut în această țară?
- ▶ Ce spune religia **voastră** despre educația fetelor?
- ▶ **Ați** fost vreodată victima bullyingului?
- ▶ Care este, în opinia **voastră**, cea mai sigură formă de contracepție?
- ▶ **Ați** luat vreodată un drog ilegal?
- ▶ Vă bat părinții **voștri** când nu sunteți cuminiți?

ACTIVITATEA 2.3: ȘCOALA DE LA MARGINEA PĂDURII

– Când o problemă este **foarte sensibilă**, poate fi mai sigur să folosiți o abordare indirectă, decât să mergeți „cu capul înainte”. Un mod de a face acest lucru este folosind o paralelă istorică, geografică sau imaginară. Această tehnică este cunoscută drept „distanțarea”. Ajută la prevenirea pierderii controlului în cazul unor subiecte incendiare și le permite elevilor să își pună la o parte prejudecățile și presupunerile inițiale și să devină mai deschiși la complexitatea unei probleme. În activitatea următoare, participanții explorează beneficiile acestei tehnici folosind o poveste imaginară despre o societate divizată.

Țel

– Să exploreze modurile în care „distanțarea” poate fi folosită pentru a introduce probleme controversate cu mai multă sensibilitate și flexibilitate.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Înțeleg scopul „distanțării”;
 - ▶ Pot aplica tehnici de „distanțare” la clasă și la școală.

Durată

- 40-50 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Copii ale poveștii *Școala de la marginea pădurii*

Pregătire

– Faceți copii cu povestea de mai jos, o copie pentru fiecare participant. Ar trebui să vă pregătiți și partea dumneavoastră din jocul de rol - cum veți încuraja participanții să se implice, ce argumente veți folosi în rol, ce întrebări veți adresa etc.

Metodă

1. Aranjați scaunele pe rânduri, îndreptate înspre fața sălii, cu un spațiu mare în mijloc.
2. Descrieți tehnica „distanțării” și explicați cum funcționează cu problemele controversate. Spuneți-le participanților că vor vedea cum arată acest lucru în practică.
3. Citiți povestea cu voce tare.
4. Participanții spun cum cred că ajuns școala (din poveste) să ardă, cine ar fi putut fi responsabil și ce din ce motiv au făcut acest lucru.
5. Întrebați-i dacă cred că profesorul ar trebui să reconstruiască școala.
6. Explicați că e probabil ca profesorul să aibă nevoie de ajutor din partea ambelor comunități dacă va reconstrui școala și o va face să funcționeze. Nu va fi ușor. Spuneți-le participanților că vor pune în scenă ce cred ei că se va întâmpla dacă profesorul încearcă să reconstruiască școala.
7. Participanții își imaginează că participă la o adunare publică inițiată de profesor pentru a încerca să obțină susținere pentru reconstruirea școlii. Vor juca rolul comunităților: oamenii pădurii într-o parte a camerei și oamenii câmpiei pe alta. Facilitatorul va juca rolul profesorului și stă în față.
8. Participanții intră în rol. Facilitatorul ca profesor întâmpină pe toată lumea la întâlnire. Descrie contextul întâlnirii, explică de ce au fost invitați cei prezenți și întreabă dacă sunt pregătiți să ofere susținerea necesară pentru reconstruirea cu succes a școlii. Participanții în rolul de membri ai comunității răspund cu întrebări comentarii etc., și jocul de rol continuă... 15 minute ar trebui să fie suficient, dar fiți pregătiți să extindeți timpul dacă lucrurile merg foarte bine... apoi facilitatorul în rolul profesorului mulțumește publicului pentru participare și încheie întâlnirea.
9. Participanții își ies din rol și încep discuțiile.

Sugestie

Această activitate poate fi foarte eficientă când rolul profesorului este jucat de unul din participanți. Totuși, acest rol este esențial pentru activitate, deci nu rugați pe nimeni să își asume acest rol, dacă nu sunteți siguri că se vor descurca.

Discuție

- Porniți discuția despre ce au învățat participanții din această activitate. Cred că este repetabilă la clasă și la școală? Dacă da, ce problemă/probleme ar introduce cu ea? Cum ar face trecerea de la paralelă la problema în sine? Care cred că sunt avantajele și dezavantajele acestui tip de activitate?

Predarea problemelor controversate prin povești

Poveștile pot fi un mod foarte bun de a introduce o problemă sensibilă și complicată la clasă și la școală. Totuși, pentru a funcționa, povestea trebuie să conțină elemente cheie ale problemei pe care o introduce, să conțină același tip de argumente, perspective, interese etc. Acest lucru este mai ușor de realizat cu o poveste scrisă special pentru acest scop, adaptând elementele unei povești existente pentru a se potrivi cu o problemă din realitate.

Povestea folosită în această activitate a fost dezvoltată în Marea Britanie (Huddleston, T. & Rowe, D. (2001) *Good Thinking: Education for Citizenship and Moral Responsibility*, Volumul 3, Evans: Londra). Folosită inițial pentru a introduce conflictul asupra controlului educației, între timp a fost folosită în contextul societăților divizate, precum Irlanda de Nord și Cipru.

ACTIVITATEA 2.3: MATERIALE AJUTĂTOARE

Școala de la marginea pădurii

„Acum mulți ani era o țară faimoasă doar pentru faptul că era aproape complet împărțită în două. Jumătate din țară era acoperită de o pădure deasă. Cealaltă jumătate era o câmpie vastă, fără copaci.

Oamenii pădurii trăiau aproape exclusiv cu ajutorul copacilor. Retezau copaci cu topoare grele, ardeau pari de mesteacăn pentru a crea cărbune și plantau vlăstari pentru a înlocui cheresteaua doborâtă. Construiau case de cherestea în luminișuri din pădure și ridicau temple în numele spiritelor pădurii. Erau oameni retrași, care trăiau vieți spirituale în armonie pașnică unii cu ceilalți și cu natura.

Oamenii câmpiei erau fermieri. Arau pământul pentru a crește recolta. Casele lor erau făcute în întregime din piatră. Zeul lor era zeul grânelor. O dată pe an, toamna, țineau un festival imens de o săptămână, pentru a celebra finalul recoltei, când aveau multe de mâncat, de băut și petreceau sălbatic.

În afară de comerțul cu obiecte esențiale, cele două comunități nu prea comunicau. Deși vorbeau practic aceeași limbă, multe cuvinte și fraze aparțineau exclusiv unuia dintre grupuri. Nici nu făceau eforturi mari pentru a se înțelege unii pe ceilalți, deși ar fi putut să le fie benefic.

Mai degrabă comunitățile se priveau cu suspiciune reciprocă. Oamenii câmpiei credeau că, dacă ar avea ocazia, oamenii pădurii ar planta copaci pe terenurile lor iubite. Oamenii pădurii credeau că, dacă ar putea, oamenii câmpiei ar tăia toată pădurea pentru a o transforma în teren arabil.

Puțini oameni din țară erau educați. Oamenii pădurii și ai câmpiei erau deopotrivă foarte săraci. Majoritatea făceau doar suficienți bani cât să supraviețuiască, spre deosebire de oamenii din țările vecine care deveneau bogați din vânzarea de mâncare, textile și produse create de ei.

Într-o zi, un tânăr profesor s-a mutat la marginea pădurii. Tânărul era neobișnuit prin faptul că, deși crescuse în zona de câmpie, mama sa venea dintr-o familie din pădure.

Tânărul profesor a decis că vrea să construiască o școală. Ar fi fost prima școală construită vreodată în acea regiune. Tânărul a început să construiască o clădire cu un etaj, din lemn și piatră, în locul unde se întâlneau pădurea și câmpia.

Apoi a invitat oamenii pădurii și ai câmpiei să își aducă copiii la noua sa școală. Părinții erau sceptici la început, mai ales oamenii pădurii. Dar suficient de mulți au fost dispuși să își trimită copiii și să plătească o mică taxă profesorului pentru a-i permite să deschidă școala.

În prima săptămână, copiii câmpiei și cei ai pădurii abia au vorbit unii cu ceilalți. Copiii pădurii erau retrași, refuzând să interacționeze în orice fel cu ceilalți copii în clasă sau în locul de joacă. Copiii câmpiei le dădeau porecle copiilor pădurii și îi provocau la bătaie.

În cea de-a doua săptămână, părinții au început să se plângă, acuzând profesorul că ar fi favorizat copiii din celălalt grup.

În cea de-a treia săptămână, lucrurile au început să meargă ceva mai bine. Copiii câmpiei păreau mai puțin agresivi, iar copiii pădurii mai dispuși să vorbească.

În cea de-a patra săptămână, școala a luat foc..."

ACTIVITATEA 2.4: ÎN PANTOFII ALTUI

– Copiii și elevii tineri tind să se fixeze pe o parte a situației, și le **este greu să vadă perspectiva celorlalți**. Deși potențialul de a vedea alternativele crește cu vârsta, este adesea înăbușit de norme sociale și culturale sau nu se dezvoltă suficient din cauza lipsei unor experiențe potrivite de viață. Problemele controversate, în schimb, tind să fie multidimensionale. Un element important în predarea problemelor controversate este ajutarea copiilor și tinerilor să identifice și să aprecieze puncte de vedere alternative. În activitatea următoare, participanții explorează moduri în care pot ajuta elevii să vadă problemele din mai multe perspective.

Țel

– Explorarea modurilor prin care pot fi ajutați elevii să vadă problemele din mai multe perspective.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Recunosc natura multidimensională a problemelor controversate;
 - ▶ Înțeleg de ce uneori le este greu elevilor să vadă alte puncte de vedere;
 - ▶ Se familiarizează cu tehnicile care îi ajută pe elevi să vadă problemele din mai multe perspective.

Durată

– 30-40 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Cartonașe cu „urma piciorului”

Pregătire

- Tăiați niște cartonașe goale în formă de urme de picior de mărime naturală sau folosiți șablonul din materialele ajutoare. Veți avea nevoie de un cartonaș pentru fiecare participant și de câteva în plus.
- Alegeți o problemă controversată și formulați-o sub formă de întrebare, de exemplu Ce credeți că ar trebui să facă guvernul cu privire la extremismul religios? (Franța) sau Credeți că ar trebui permisă fracturarea hidraulică în nordul Angliei? (Marea Britanie). Alegeți o întrebare care e probabil să dividă participanții. Pe cartonașele suplimentare cu urma piciorului scrieți diferite răspunsuri la întrebare, preferabil unele pe care credeți că e puțin probabil să le propună participanții (nu mai mult de 2 sau 3 propoziții)

Metodă

1. Aranjați scaunele în cerc și așezați un cartonaș cu urma de picior pe fiecare.
2. Adresați întrebarea pe care ați ales-o și rugați participanții să scrie răspunsurile pe cartonaș în liniște (nu mai mult de 2 sau 3 propoziții).
3. Adunați cartonașele, amestecați-le și puneți-le cu fața în jos pe podea, în mijlocul camerei (adăugând cartonașele pe care le-ați pregătit anterior).
4. Participanții aleg un cartonaș la întâmplare și îl citesc în liniște.
5. Rugați un voluntar să se ridice în picioare, să găsească un loc în încăperea și să citească opinia de pe cartonaș.
6. ceilalți participanți verifică ce au ei pe cartonaș și dacă răspunsul este **identic**, merg alături de el/ea.
7. Un al doilea voluntar își citește cartonașul și alege un loc unde să stea în picioare, în funcție de cât de similară este opinia pe care au citit-o cu cea a primului voluntar - cu cât este mai similară, cu atât se pune mai aproape de primul voluntar și de grupul său de răspunsuri identice.
8. Repetați procesul până când toată lumea stă în picioare.
9. Participanții se uită în jur la varietatea de opinii și se întorc la scaunul lor pentru discuții.

Sfat ași variațiuni

Această activitate funcționează cel mai bine dacă subiectul a fost deja discutat. Ajută să încălzească participanții pentru activitate.

Există multe alte activități care să îi ajute pe elevi să „se pune în pantofii altora” - inclusiv **jocuri de rol, simulări și dezbateri formale**.

Activitatea prezentată aici a fost adaptată după una dezvoltată în Irlanda (CDVEC Curriculum Development Unit (2012), *Tackling Controversial Issues in the Classroom*).

Discuție

- Începeți o scurtă discuție despre ce au învățat participanții din activitate, de exemplu ce au învățat despre subiectul abordat? I-a făcut să ia în considerare o schimbare de opinie? Ar putea replica această activitate în școală? Care sunt avantajele și dezavantajele? Au alte activități pe care ar vrea să le împărtășească?

ACTIVITATEA 2.4: MATERIALE AJUTĂTOARE

Șablonul urmei de pantof

ACTIVITATEA 2.5: CAFENEAUA PUBLICĂ

– Una dintre provocările cele mai mari ale predării problemelor controversate este natura lor complexă. Pentru a putea pătrunde asemenea probleme în profunzime, pare să fie nevoie de o cunoștințe specializate și de o expertiză pe care puțini profesori o au și care este dificil și cronofag de obținut. Este și mai dificil dacă problema este foarte recentă sau încă în desfășurare. **Lipsa informațiilor corecte și echilibrate** este una dintre grijile principale ale profesorilor cu privire la problemele controversate. În activitatea următoare, participanții explorează modul în care pot fi folosite activitățile de „soluționare colectivă a problemelor” pentru a permite introducerea sigură a problemelor controversate, fără să fie nevoie de informații contextuale extinse. „Soluționarea colectivă a problemelor” inversează abordarea tradițională de învățare - în loc ca profesorul să ofere elevilor informații, elevii se consultă unii cu alții pentru a afla moduri în care o pot accesa

Țel

– Explorarea modului în care „soluționarea colectivă a problemelor” poate permite introducerea problemelor controversate în clasă și în școală în mod echilibrat și corect și dacă nu există foarte multe informații contextuale disponibile.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Înțeleg ideea de „soluționare colectivă a problemelor”;
 - ▶ Îi conștientizează beneficiile potențiale;
 - ▶ Pot aplica tehnici de „soluționarea colectivă a problemelor” la clasă și la școală.

Durată

- 30-40 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Imagini legate de o problemă controversată
 - ▶ Foi de flipchart

Pregătire

– Alegeți o problemă controversată recentă și adunați imagini legate de aceasta - poze din ziare, de pe internet, desene etc. Imaginile sunt pentru muncă în echipă pe grupuri mici, deci veți avea nevoie de atâtea seturi de imagini, câte echipe intenționați să creați. Lipiți fiecare imagine în mijlocul unei foi de flipchart.

Metodă

1. Aranjați scaunele la mese pentru lucru pe echipe mici și puneți o foaie de flipchart și o imagine pe fiecare masă.
2. Împărțiți participanții pe grupuri mici și vorbiți în linii mari despre problema pe care ați ales-o.
3. Grupurile discută imaginea de pe masa lor și scriu pe foaie ce întrebări își pun despre problemă.

Sugestie

O tehnică utilă aici este cea a celor **6 W** din engleză. Este folosită în Marea Britanie pentru a ajuta tinerii să își formuleze întrebările. Profesorul stipulează că fiecare întrebare formulată de elevi ar trebui să înceapă cu unul dintre aceste cuvinte: **What? = Ce? When? = Când? Where? = Unde? Who? = Cine? How? = Cum? sau Why? = De ce?**

4. După 2 sau 3 minute, grupurile se mută la o nouă masă unde discută întrebările adresate de grupul precedent și încearcă să ofere răspunsuri, scriindu-le alături de întrebările de pe flipchart. Grupurile pot de asemenea să mai scrie întrebări dacă vor.

5. Apoi repetați procesul. Faceți acest lucru până când grupurile au trecut pe la toate mesele.
6. Participanții merg prin încăpere citind întrebările și răspunsurile de pe fiecare masă.
7. Întrebați-i ce cred că au aflat despre problemă din acest exercițiu. Simt că li s-a lărgit înțelegerea? Ce ar vrea să facă mai departe?

Discuție

- Începeți o scurtă discuție despre utilizarea „soluționării colective a problemelor” în susținerea predării problemelor controversate, de exemplu care consideră că sunt avantajele și dezavantajele tehnicii? Ar putea replica activitatea în școală? Dacă da, ce ar face apoi? Au alte activități pe care ar vrea să le împărtășească?

Variațiuni

Discuția în liniște este o activitate similară cu **Cafeneaua publică** și poate fi folosită cu același scop. Profesorul creează o serie de întrebări despre o problemă și scrie fiecare întrebare pe o foaie de flipchart. Foaia este plasată strategic pe niște mese împrăștiate prin cameră iar elevii se mișcă prin cameră scriind răspunsuri la întrebări în liniște. Apoi citesc răspunsurile altora, scriu contrar răspunsuri și așa mai departe.

Variațiuni ale acestor activități au fost folosite în școlile britanice pentru a preda revoltele din Londra din 2010.

ACTIVITATEA 2.6: TEATRUL FORUM

– Profesorii nu pot controla totul în clasă și în școală. Oricât de bine pregătită ar fi lecția, există mereu riscul ca profesorul să „fie luat pe nepregătite” de **remarci insensibile făcute de elevi** fie la clasă, fie în afara ei. În activitatea următoare, participanții explorează diferite moduri de a răspunde acestui tip de remarci și se gândesc la rolul regulilor de la clasă și al politicilor școlii în crearea unui mediu care reduce incidentele și ajută profesorii să le gestioneze când apar.

Țel

– Să se gândească moduri de gestiune a remarcilor insensibile făcute de elevi și la rolul regulilor de la clasă și al politicilor școlii în crearea unui mediu care reduce incidentele și ajută profesorii să le gestioneze când apar.

Rezultate

- Participanții:
 - ▶ Pot gestiona eficient și cu încredere remarcile insensibile făcute de elevi;
 - ▶ Înțeleg cum pot ajuta în acest sens regulile potrivite la clasă și la școală;
 - ▶ Recunosc valoarea politicii școlii în crearea unui etos școlar de susținere.

Durată

- 25-30 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Fișe cu exemple de remarci inconfortabile făcute de elevi

Pregătire

– Gândiți-vă la 2 sau 3 exemple de remarci insensibile pe care le-ar putea face elevii în raport cu probleme controversate la clasă sau în afara ei, de exemplu întrebându-l pe profesor „Sunteți gay?” (Muntenegru) sau spunând „Toți pakistanezii sunt la fel” (Marea Britanie). Veți găsi exemple din diferite țări în fișa din materialele ajutătoare de mai jos.

Metodă

1. Introduceți problema remarcilor insensibile ale elevilor folosind exemple din fișe sau din cele pe care le-ați pregătit. Participanții cu experiențe personale pot împărtăși un exemplu sau două dacă doresc. Vorbiți pe scurt despre dificultatea pe care o presupun răspunsurile la astfel de remarci riscul lipsei de răspuns sau a unui răspuns prost.
2. Alegeți trei voluntari care să joace rolul profesorilor. Rolul lor va fi de a răspunde remarcilor insensibile din partea elevilor. Cereți-le să iasă din încăperea și să rămână afară până îi chemați.
3. Restul participanților rămân și joacă rolul elevilor.
4. Cereți-le celor din cameră să aleagă răspunsuri de pe fișe sau să propună propriile exemple de remarci insensibile cu care au uneori de-a face profesorii, afirmații sau întrebări.
5. Primul „profesor” este chemat în încăperea pentru a răspunde unui exemplu de afirmație/întrebare adresată de un „elev”.
6. Ceilalți doi profesori intră pe rând și fiecare răspund la aceeași afirmație/întrebare, pe rând.
7. „Elevii” compară cele trei răspunsuri și discută care cred că a fost cel mai bun. Pot oferi sugestii dacă consideră că au un răspuns mai bun.
8. Repetați procesul de mai multe ori cu întrebări/afirmații diferite.

Discuție

– Începeți o scurtă discuție despre ce au învățat participanții din activitate, de exemplu ce tip de răspuns li se pare cel mai eficient? Au tehnici personale pe care ar vrea să le împărtășească? Cum văd că ar contribui regulile de la clasă și de la școală și mediul școlar? Ar vrea ca acest tip de situație să fie acoperit de politicile școlii? Au vreo experiență în acest sens?

ACTIVITATEA 2.6 - MATERIALE AJUTĂTOARE

Exemplele de comentarii sau întrebări controversate cu care să începeți discuția

- Facilitatorii/formatorii ar trebui să aleagă exemplele cele mai potrivite pentru circumstanțele lor
 - ▶ „Urâsc străinii - sunt prea mulți și ne fură locurile de muncă”
 - ▶ „Putem vorbi despre lesbiene data viitoare?”
 - ▶ „Mereu favorizați fetele, nu?”
 - ▶ „Iar o să ne spuneți ce trebuie să credem”
 - ▶ „Ce e așa rău la rasism? Tata e rasist.”
 - ▶ „Nu are rost să-i întrebați pe grași despre mâncatul sănătos.”
 - ▶ „De ce nu chemați un orator naționalist măcar o dată?”
 - ▶ „Este dreptul nostru să nu ne zicem părerea dacă nu vrem”
 - ▶ „Sunteți gay? Cred că da, la cât vorbiți despre ei.”
 - ▶ „Cu cine o să votați?”
 - ▶ „Mereu stați pe margini când discutăm probleme, aveți vreo opinie adevărată?”
 - ▶ „Nu e nimic greșit cu a fi sexist, doar uitați-vă în presă și pe internet.”
 - ▶ „Directorul vorbește despre democrația în școală, dar își petrece majoritatea timpului purtându-se ca un tiran, iar dumneavoastră și ceilalți profesori nu faceți nimic în această direcție.”
 - ▶ „Clasa noastră credeți că sunteți comunist în secret și că ar trebui să fiți raportat autorităților locale.”
 - ▶ „Nu ne lăsați niciodată să discutăm ‘probleme reale’ despre comunitatea noastră locală pentru că vă e frică de ce vor spune politicienii locali dacă află.”
 - ▶ „Adulții ne întreabă ce credem despre multe probleme, dar nu ascultă cu adevărat ce spunem și ce vrem să schimbăm.”

SECȚIUNEA TREI – REFLECȚIE ȘI EVALUARE

PUNÂND LUCRURILE CAP LA CAP

– În secțiunea 3 participanții încep să **planifice** ce vor face când se întorc la clasă și la școală. **Reiau** motivele pentru care ar trebui predate problemele controversate și **scopurile** predării și învățării în acest domeniu. În cele din urmă, **reflectează** la pachetul de formare per ansamblu, ce contribuție a avut la **dezvoltarea lor profesională** și cum și-ar putea construi **învățarea în viitor**.

ACTIVITATEA 3.1: BULGĂRELE DE ZĂPADĂ

– În gestiunea problemelor controversate este vorba de mai mult decât a le permite elevilor să „se descarce” într-un mediu controlat, oricât de important ar fi acest lucru în sine. Este vorba în primul rând despre învățare - despre conflicte de valori și interese și despre cum pot fi soluționate. Ca în orice alt aspect din curriculum, metodele folosite și modul în care sunt implementate sunt influențate de ce vrem să învețe elevii. În activitatea următoare, participanții reflectează la **scopurile predării problemelor controversate**, adică ce competențe trebuie dezvoltate, folosind activitatea de discuție a „bulgărelui de zăpadă”.

Țel

– Reflectarea la scopurile predării problemelor controversate.

Rezultate

– Participanții:

- ▶ Înțeleg importanța scopurilor învățării;
- ▶ Pot identifica scopurile corecte de învățare pentru predarea problemelor controversate.

Durată

– 25 minute

Metodă

1. Introduceți activitatea explicând rolul scopurilor în predare și învățare și importanța unei idei clare cu privire la rezultatele pe care vrem să le obținem. Spuneți-le participanților că următorul exercițiu este menit să îi ajute să își clarifice propria înțelegere asupra scopurilor predării problemelor controversate.
2. Împărțiți participanții în grupuri de câte 4.
3. Grupurile discută cum ar explica scopul predării problemelor controversate unui grup de elevi de 14 ani. Ar trebui să dureze cam 3-4 minute.
4. Doi membri din fiecare grup pleacă și se alătură altui grup. Împărtășesc idei din discuțiile anterioare și construiesc pe baza lor pentru a-și rafina răspunsul. Ar trebui să dureze cam tot 3-4 minute.
5. Procesul este repetat în funcție de timp sau până când toți participanții au fost în fiecare grup.
6. Aranjați scaunele în cerc pentru discuții.

Sfat

Este util să alegeți vârsta elevilor în funcție de experiența grupului. Orice ați alege, este valabil pentru tot grupul de participanți.

Discuție

- Începeți o discuție despre ce au învățat participanții din activitate, de exemplu i-a ajutat să își clarifice scopurile? Există vreo diferență între scopurile pe termen lung și cele pe termen scurt? Ce fel de competențe ale elevilor cred că ar trebui dezvoltate? Este important pentru ei să încerce să schimbe părerile elevilor despre probleme?

ACTIVITATEA 3.2: PLANUL LECȚIEI

– În urma muncii investigative și reflective din Programul activităților de formare, participanții au oportunitatea să pună în practică ceea ce au învățat.

Țel

– Să pună în practică lecțiile din Programul activităților de formare.

Rezultate

– Participanții:

- ▶ Au un plan de lecție pentru o activitate de învățare de 1 oră pe tema unei probleme controversate aleasă de ei.

Durată

– 20 minute

Metodă

1. Participanții aleg o problemă controversată și încep să planifice cum vor aborda problema cu elevii când se întorc la școală. Trasează un plan de lecție pentru o activitate de învățare de o oră folosind una sau mai multe din tehnicile sau activitățile de învățare din Programul activităților de formare. Pot face acest lucru individual sau în grupuri mici. Ar trebui să dureze cam 15 minute.
2. Aduceți participanții înapoi pentru 5 minute și discutați orice întrebări pe care le ridică activitatea.

ACTIVITATEA 3.3: SCRISORI CU FEEDBACK

– Feedback-ul de la participanți ajută la **îmbunătățirea implementării viitoare a activităților de formare**. Îi ajută pe participanți și să reflecteze la problemele generale ridicate de activități și să simtă că **au contribuit personal la programul de formare**. „Scrisori cu feedback” este o scurtă activitate scrisă ce le permite participanților să își împărtășească direct cu facilitatorul/formatorul experiența participării la programul activităților de formare .

Țel

– Să le ofere participanților oportunitatea să își împărtășească experiența la Programul activităților de formare cu facilitatorul/formatorul.

Rezultate

- Formatorul/facilitatorul
 - ▶ Conștientizează cum poate îmbunătăți activitățile pentru grupuri viitoare.
- Participanții:
 - ▶ Simt că au avut o contribuție personală la Programul de formare.

Durată

– 5 minute

Resurse

- Veți avea nevoie de:
 - ▶ Hârtie de scris și plicuri

Metodă

1. Fiecare participant primește o foaie de hârtie și un plic.
2. Scriu o scurtă scrisoare formatorului/facilitatorului, menționând orice întrebări sau gânduri le-au apărut prin participarea la sesiunile de formare și orice ar vrea să îl întrebe pe formator/facilitator.
3. Scrisorile sunt puse în plicuri și date formatorului/facilitatorului.
4. Formatorul/facilitatorul răspunde prin e-mail scrisorilor după ce s-a încheiat sesiunea, fie individual, tuturor, sau o combinație între cele două.

Sugestie

Dacă aveți timp la dispoziție, poate fi util ca formatorul/facilitatorul să deschidă câteva scrisori și să le citească grupului, alături de orice întrebări ar conține.

ACTIVITATEA 3.4: COPACUL IDEILOR

– Pe lângă că dau feedback cu privire la activitățile de formare, este important ca participanții să aibă oportunitatea, la finalul sesiunii, de a reflecta la ce au învățat din Programul activităților de formare și la ce trebuie să facă pentru a putea aplica la școală ce au învățat. „Copacul ideilor” este o activitate simplă ce le permite participanților să reflecteze la dezvoltarea lor profesională după participarea la Programul activităților de formare.

Țel

– Ca participanții să aibă oportunitatea de a reflecta la dezvoltarea lor profesională în urma participării la Programul activităților de formare.

Rezultate

– Participanții:
 ► Conștientizează ce au învățat și ce trebuie să facă pentru a aplica ce au învățat la clasă și la școală.

Durată

– 10 minute

Resurse

– Veți avea nevoie de:
 ► O foaie mare de flipchart pe care să fie desenat conturul unui copac
 ► Postituri - portocalii, verzi și galbene

Pregătire

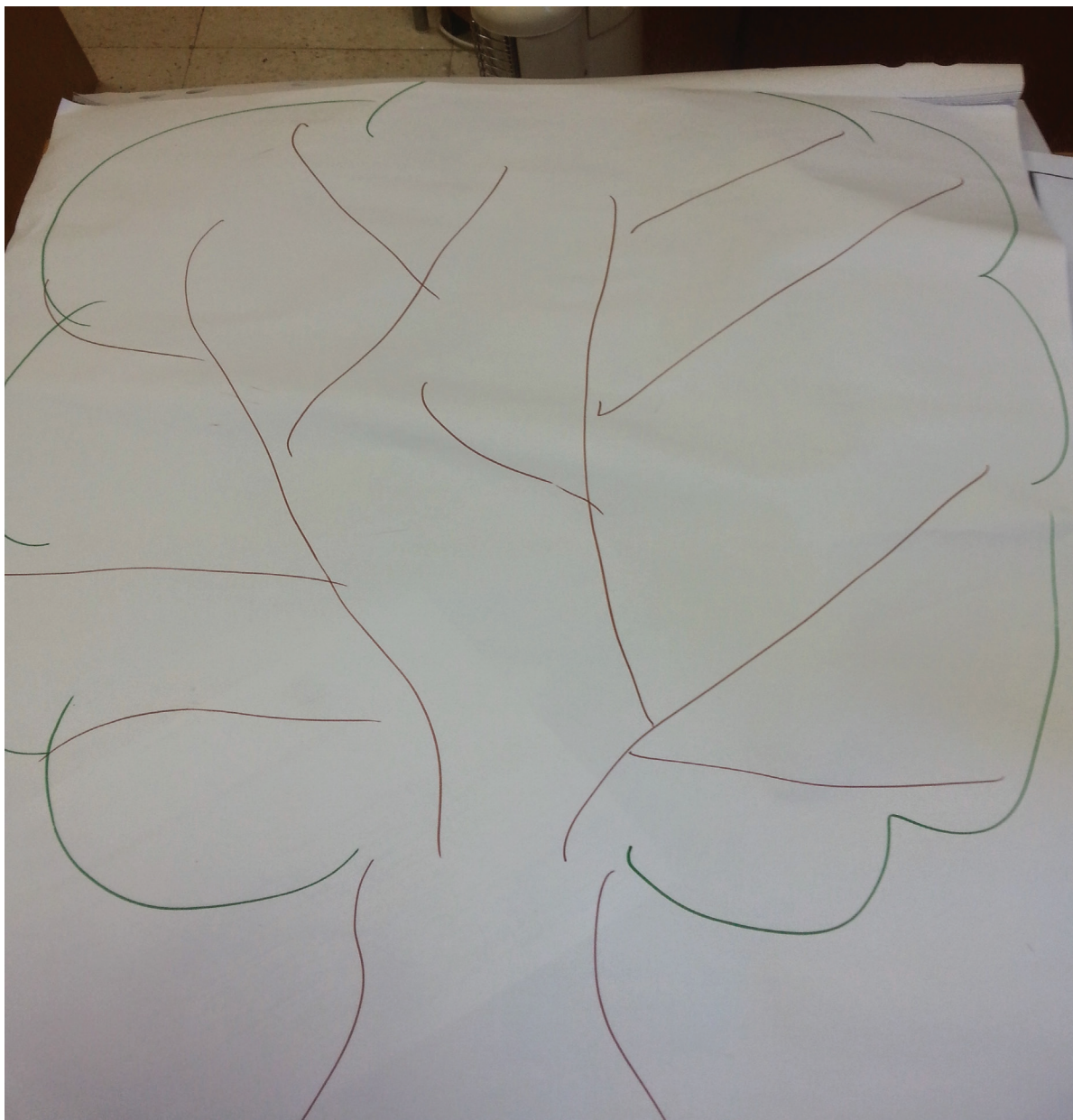
– Desenați conturul copacului cu multe crengi pe o foaie mare de flipchart.

Metodă

1. Participanții scriu comentarii despre ideile, tehnicile și sugestiile pe care le-au învățat pe bilețele de diferite culori, pe care le atașează pe „copac” după cum urmează:
 - **Portocaliu** pentru comentarii despre idei, tehnici, învățare, care sunt **coapte și pregătite** să fie duse la clasă și la școală;
 - **Verde** pentru comentarii despre idei, tehnici și învățare care sunt încă **crude** și la care trebuie să mai reflecteze și să le șlefuiască înainte de a le folosi la clasă;
 - **Galben** pentru comentarii despre idei, tehnici și învățare care sunt **între coapte și crude** și la care mai trebuie să reflecteze puțin.

ACTIVITATEA 3.4: MATERIALE AJUTĂTOARE

Copacul ideilor - înainte

RO

Consiliul Europei este cea mai mare organizație în materie de drepturi ale omului de pe continent. Cuprinde 47 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au aderat la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput pentru a proteja drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supervizează implementarea Convenției la nivelul statelor membre.

www.coe.int

Statele membre ale Uniunii Europene au decis să își alăture cunoștințele, resursele și destinele. Împreună, au construit o zonă a stabilității, a democrației și a dezvoltării durabile, menținând totodată diversitatea culturală, toleranța și libertățile individuale. Uniunea Europeană este dedicată împărtășirii realizărilor și valorilor sale cu statele și popoarele de dincolo de limitele sale.

www.europa.eu

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE